

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
TÜRK HALKBİLİMİ ARAŞTIRMA VE
UYGULAMA MERKEZİ (THBMER)

Türkiye’de 2011 Yılında Yaşayan
**RAMAZAN VE KURBAN
BAYRAMI GELENEKSEL
KUTLAMALARI**

Yayına Hazırlayanlar

**M. Öcal Oğuz
Mehmet Kösemek
Nihan Çiçekoğlu
Tuna Yıldız**

Gazi Üniversitesi THBMER

ÖNSÖZ

Türkiye’de 2010 Yılında Yaşayan Ramazan ve Kurban Bayramı Geleneksel Kutlamaları adını taşıyan bu kitap, 2008-2009 ve 2009-2010 eğitim-öğretim yıllarında Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü lisans programına kayıtlı öğrencilerinin Öcal Oğuz’dan aldıkları dersler için yürüttükleri derleme çalışmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Gazi THBMER’in daha önce, “çocuk oyunları”, “geleneksel kutlamalar”, “geleneksel yemekler”, “geleneksel mimari”, “geleneksel meslekler” “yaşayan insan hazineleri” gibi derlemeye dayalı yirminin üzerinde yayını olması nedeniyle (e-kitaplar için bkz. www.thbmer.gazi.edu.tr) bu kez öğrencilerimizle dikkatimizi Kandiller, Üç Aylar ve Dinî Bayramlar etrafında oluşan geleneksel kutlamalara yöneltmeye karar verdik. Bu çalışma aynı zamanda, kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen ve Türkiye tarafından 2006 yılında taraf olunan “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” hükümlerine göre korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanan “kaybolma tehlikesi altındaki kültürel mirasların envanterlerinin çıkarılması” çalışmalarına katkı sağlamak düşüncesiyle yapılmıştır.

Kitabın Giriş kısmında, dinî bayramlar, ritüeller, kutlamalar ve bunlar etrafında oluşan gelenekler üzerinde durulmuş ve bunların toplum hayatındaki işlevleri örnekler üzerinden açıklanmıştır. Kentli Türk toplumunun özellikle gençlik kesiminin ve popüler kültür alanının “eski” Ramazan ve Kurban bayramı gelenekleri ile ilgili olarak son yılların belleğinde var olan bütün bilgisinin olumlu olanını “Direklerarası” olumsuz olanını ise büyük kentlerin kenar semtlerindeki “kaçak kurban kesim sahneleri” oluşturmaktadır. Televizyona çıkan herkes ister bilsin isterse bilmesin Ramazan gelenekleri deyince “Direklerarası”ndan söz etmeye mecbur kalıyor, Kurban bayramından söz açanlar ise “yasal” veya “kaçak” kesim konularından uzaklaşamıyor. Filmler, diziler ve diğer sanat eserlerinin esin kaynağı da bu birkaç bilgi kırıntısından ibaret kalıyor. Bu zayıf bellek ise birkaç on yıldır kuşaktan kuşağa anlatılıp durmaktadır. Medyada ve popüler alanda yaşanan bu kısır döngü dikkate alınırsa, burada yer verilen kutlamaların ne denli farklı ve zengin kültürel kareler oluşturduğu daha iyi

görürecektir. Bu kitapta yer verilen kutlamalardaki ritüel davranışlar, söylenen türkü, tekerleme ve maniler, kalıplaşmış sözler, oynanan oyunlar, sözlü kültürün kuşaktan kuşağa aktarılarak kendi doğal ortamında ne denli ilginç, zengin ve tarihten süzülüp gelen örneklerle yaşadığını da göstermektedir. Kitle kültürünün ve medyanın bilgi ve tüketim alanına giremediği için *Cadılar Bayramı, Paskalya, Sevgililer Günü veya Şükran Günü* derecesinde popülerleşemeyen bu kutlamaların birçoğunun romandan resme diziden belgesele kadar sanatsal üretimlerinde esin kaynağı olarak değerlendirmek isteyen yerli veya yabancı yazarlar, ressamalar, sinemacılar için son derece bakir bir alan oluşturduğunu da söylemeliyim.

Burada yer alan her kutlama, halkbilimciler arasında “alan araştırması” denilen ve öncelikle geleneğin kendi doğal ortamlarında gözlenmesi, kaynak kişilerden bilgi toplanması, ses ve görüntü belgelerinin oluşturulup deşifre edilmesi gibi başlangıç süreçlerini içermektedir. Bütün bu süreçleri Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Bölümü lisans öğrencileri gerçekleştirdiler. Gerek öğrencilerin emek ve zahmetlerini ortadan kaldırmamak veya anonimleştirmemek gerekse derleme kaynaklarını açık ve doğru vermek düşüncesiyle bütün kutlamaların başına derleyenin adı-soyadı, derleme yeri ve tarihi, kaynak kişinin adı soyadı, mesleği, yaşı şeklinde derleme bilgileri eklenmiştir. Bu derlemeler sırasında çekilen fotoğrafların uygun olanları kitabın sonunda açıklayıcı bilgilerle birlikte konulmuştur.

Elinizdeki kitapta yetmiş altı derleme çalışması yer almaktadır. Derlemeler esnasında kamera, teyp ve fotoğraf makinesi gibi teknik araç-gereçler kullanılmış; ses kayıtları deşifre edilerek yazılı metin haline getirilmiştir. Bu deşifre işleminde ise kaynak kişinin yöresel ağız özelliklerine sadık kalınmış, herhangi bir düzeltmeye gidilmemiştir. Bu ölçütlere göre oluşturulan ve *Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Arşivi*'nde ücretsiz olarak başvuruların kullanımına sunulan veriler bu kitapta alıntılanırken kaynak kişilerin sözlü alanda doğal görülen bir takım anlatım kusurları (dilbilgisi açısından hatalı cümleler, yanlış sözcük seçimleri, aynı sözcüğü düşünce amaçlı yinelemeler vb.) düzeltilerek metinlerin yazılı alanda daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

Bayramlarda gerçekleştirilen kutlamaların en önemli özelliğinin dinî veya mitolojik bir kökene dayanması olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle bu kutlamaların her biri kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze gelme özelliği ile *gelenekseldir*. Kutlamaların çoğunun halk arasında bilinen bir hikâyesi bulunmakta ve bu hikâyede kutlamanın neden icra edildiğine

açıklık getirilmektedir. Kandillere, Ramazan'a ve Kurban Bayramına hazırlık aşamalarından başlayarak bayram sonrasına kadar geçen süre içinde gerçekleştirilen bu geleneksel kutlamaların adları, kültürel ve sanatsal yönleri veya yer yer içerikleri birbirinden farklı olsa da elde ve evde özenle hazırlanan çeşitli yiyecekleri konu komşuya sunma, mutluluğu paylaşma, bir araya gelme ve eğlenme, ölüleri veya hastaları ziyaret etme, tanışma ve kaynaşma, dostluk, komşuluk ve akrabalık bağlarını pekiştirme gibi önemli işlemlere sahip olduğunu gördük. Örneğin Ramazan günlerinde veya bayramlarda küçük çocukların yaptığı kutlamalar onların sosyalleşmesi, grup davranışlarını benimsemeleri ve gelecekte toplumun kültür ve değerlerine sahip çıkmaları bakımından önemli bir basamak oluşturmaktadır ki bu kitabın önemli bir bölümünde çocukların bayram kutlamaları yer almaktadır. Diğer yandan yakın akraba evliliklerinin onaylanmadığı yerlerde farklı mahalle veya köylerin genç kızları ile delikanlılarının buluşup görüşmelerine ve eş seçmelerine bu kutlamalar önemli oranda aracılık etmektedir. Sosyalleşme, yardımlaşma ve kültür aktarımı bakımından çok önemli olan ve büyükler arasında cereyan eden kutlamaların bir bölümünü bayram yemekleri oluşturmaktadır. Aynı köyün ve aynı mahallenin halkının bir araya gelerek bayram yemeklerini imece usulü hazırlamaları veya evlerinde yaptıkları yemekleri bayram yerine getirerek topluca yemek yemeleri kuşkusuz önemli bir kültürel tutumdur. Bunun yanında “merkez köy”, “büyük köy”, “camili köy”, “mescitli” “cuma” ve benzeri adlar taşıyan köylerin Ramazan ve Kurban bayramı gelenekleri daha farklı bir zenginlik olarak ortaya çıkmaktadır. İmamı ve camisi olan ve Bayram namazı kılınabilen bu köyler, çevre köylerden bayram namazı kılmaya gelen yüzlerce misafiri ağırlamaktadır. Köy meydanı, cami avlusu veya mektep yanı ve benzeri adlar verilen açık alanlarda çevre köylerden gelenlere namaz sonrasında köy kadınlarının günlerce hazırlayıp pişirdikleri yemekler çıkarılmakta, misafirler ağırlanmakta ve bayramlaşmanın ardından köyelerine uğurlanmaktadır.

Ancak şunu da hemen belirtmeliyiz ki kitapta yer alan kutlamaların bazıları günümüzde artık icra edilmemektedir. Göçlerle köylerin boşalması, kentlerde kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarımının güçleşmesi, örgün ve yaygın eğitim sistemlerinin duyarsızlığı gibi birçok neden bu kutlamaların sürdürülmesini güçleştirmektedir. Bu mirasların bir bölümü kendi doğal ortamlarında sürdürülmemekte ancak geleneği daha önce icra etmiş kişilerin belleklerinde yaşatılabilmektedir. Bu nedenle kutlamaların bir bölümünün kendi doğal ortamlarında yaşamasına rağmen kitabın adındaki *yaşayan* ibaresi bir çelişki olarak görülebilir. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, kentleşme, sanayileşme, göç, popüler kültür ve kuşaklar arası iletişimsizlik gibi bir mirasın kuşaktan

kuşağa aktarımını engelleyen sayısız nedenlerle geleneksel aktarımının kesilmesi durumunda, *revitalisationu* yani “yeniden canlandırma”yı kaçınılmaz görmektedir. Sözleşme, böyle durumlarda söz konusu geleneği bilen ve hayatının bir döneminde uygulayan birinin mevcudiyetini o mirasın henüz yaşamakta olduğunun kanıtı olarak görmektedir. Sözleşme bu tür mirasları “acil koruma gerektiren tehlike altındaki miraslar” olarak görmekte ve “yeniden canlandırma”yı öngörmektedir. 2006 yılında Türkiye tarafından kabul edilen ve henüz dünyada da yeni uygulanmaya başlanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’nin “yeniden canlandırma” ilkesi Türkiye’nin kültür politikaları arasından ne ölçüde yer alır bilinmez. Ancak daha şimdiden bazı kutlamaların korunması gereken eski bağlamlarından ve eski işlevlerinden uzaklaşarak çağdaş kentin turizm ve ticaret hayatında yeni biçimlere dönüşerek yaşadığı görülmektedir.

Kitapta yer alan kutlamaların bazıları hem Ramazan hem de Kurban Bayramı’nda gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle kutlamaları bayramlara göre tasnif etmekten kaçındık. Bununla birlikte derleme verilerindeki bilgilerin korunması ve kitaba olduğu gibi alınması yöntemiyle derleme yapılan kutlamanın hangi bayrama ait olduğu metin içinde gösterilmiştir. Aynı kutlamanın aynı yörenin farklı yerleşimlerinden birden fazla derleyici tarafından yapılan derlemeleri tekrardan kaçınmak için birleştirilirken, farklı yörelerdeki benzer kutlamalar araştırmacılara kıyaslama kolaylığı sağlamak için ayrı verilmiştir. Kitapta yer alan kutlamalar alfabetik olarak sıralanmıştır. Böylece farklı yöre ve illerden derlenmiş olsa da aynı adı taşıyan kutlamalar alt alta getirilmiş ve okura karşılaştırma yapma kolaylığı sağlanmıştır. Aynı kutlamanın bulunduğu iller de kendi aralarında alfabetik olarak verilmiştir.

Gerek içerdiği bilgiler gerekse ortaya koyduğu görseller ile alanında bir ilk olan elinizdeki kitabın gerçek sahipleri “alana giden”, “derleme yapan” ve bu bilgileri Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Arşivine kazandıran Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Bölümü lisans öğrencileridir. Öğrencilerin çok farklı dikkat, amaç ve tekniklerle yaptıkları derlemeleri bir bütünün parçası ve bir kitabın bölümü hâline getirmek de en az derleme yapmak kadar önemli bir çalışma sürecini ve akademik yeterliliği gerektirmektedir. Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Yüksek Lisans Öğrencileri Mehmet Kösemek, Nihan Çiçekoğlu ve Tuna Yıldız derlemelerin kitaba dönüşmesi sürecini başarıyla yürüttüler. Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi yayınlarının titiz ve başarılı editörlerinden Tuba Saltık Özkan kitabın son kontrollerini ve yayın hazırlıklarını gerçekleştirdi. Merkezimizin bu çalışmasını da her zaman olduğu gibi Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri yönetimi

destekledi. Başta derleme yapan öğrencilerim olmak üzere bu kitabın ortaya çıkmasına akademik veya ekonomik anlamda destek olan herkese teşekkür ederim.

Prof. Dr. Öcal Oğuz

Gazi THBMER, 2012

Türkiye’de 2011Yılında Yaşayan

RAMAZAN VE KURBAN BAYRAMI GELENEKSEL KUTLAMALARI

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

KUTLAMALAR

- 1. ABDAL MUSA LOKMASI (Malatya/Arguvan/akmak Köyü)**
- 2. AĞIRLAMA (Kastamonu/ Araç/ Ulucak Köyü)**
- 3. ÂMİN BAĞIRMA (Amasya/Taşova/Sepetli Köyü)**
- 4. ÂMİN BAĞIRMA (Çankırı/Orta/Kalfat Köyü)**
- 5. AŞURE (Aydın/Karacasu)**
- 6. AŞURE (Hatay/ Antakya)**
- 7. BAYRAM ÇIKARMA (Kastamonu/Taşköprü/Kızılcaören Köyü)**
- 8. BAYRAM KONATI (Bartın)**
- 9. BAYRAM PİŞMANİYESİ (Mersin/Erdemli)**

10. BAYRAM SOFRASI (Tokat/Erbaa/Çevresu Köyü)
11. BAYRAM ŞENLİĞİ (Rize/Hemşin /Nurluca Köyü)
12. BAYRAM YEMEĞİ (Ordu/ Kabadüz/ Yeşilyurt Mahallesi)
13. BAYRAM YERİ (Kocaeli/Kandıra/Samanlı ve Aşırlar Köyü)
14. BAYRAMCALIK (Yozgat/ Çekerek/ Karakaya Köyü)
15. BAYRAMLAŞMA (Çankırı/Tathpınar)
16. BERAT (Amasya)
17. BEŞİK (Bolu/Göynük)
18. BUHUR YAKMA (Muğla/Ortaca,Yeşilyurt)
19. CAMİ ÖNÜ YEMEĞİ (Samsun/Salıpazarı/Konakören Köyü)
20. ÇOBAN BABA (Kütahya/Soğukçeşme)
21. ÇOCUK SEVİNDİRME (Elazığ/Maden)
22. ÇÖREK ÜLEŞME (Kırıkkale/ Keskin/ Dağsolaklısı Köyü)
23. DEDE/SALINCAK KURMA (Denizli/Çardak/Beylerli)
24. DEVE OYUNU (Bursa/ Dağ Yöresi)
25. EBEBİŞ (Ankara/Kızılcahamam)
26. FERFENE (Ankara/Ayaş/Yağmurdere Köyü)
27. FERFENE (Bolu/Gerede)
28. FERFENE (Çankırı/Orta/Kalfat Köyü) İl, ilçe, köy adları küçük olsun)
29. GELİN BOHÇASI (Ankara/ Kazan)
30. GELİN ÇÖREĞİ (Tokat)
31. GELİN GÖRME (Ankara/Çamlıdere/Çukurören Köyü)
32. GENCER (Aydın/Nazilli)
33. HELESA (Sinop)
34. HEY HAY GOCA (Tosya)
35. İP ÇEKME (Bursa/ Osmangazi)
36. KAHKE (Gaziantep)
37. KANDİL YAKMA (Bolu/Göynük)
38. KARAKUCAK GÜREŞİ (Bartın/ Gerişkatırcı/ Yanaz Köyü)
39. KEŞKEK (Ağrı)
40. KEŞKEK (Aydın/Nazilli/Güzel Köyü)
41. KEŞKEK YEMEĞİ (Tokat/Pazar)
42. KEREVİÇ (Gaziantep)
43. KIZLAR BAYRAMI (Zonguldak/Alaplı)

44. KOKKUDU KOK (Ankara/Mamak/Kutludüğün)
45. KONAK (Ankara/Kızılcahamam, Çamlıdere)
46. KÖÇEK OYUNU (Kırıkkale/Keskin)
47. KÖY ODASI (Ankara/Kazan)
48. KÖY ODASINDA OYNANAN OYUNLAR (Çankırı/ Orta/ Sancar Köyü)
49. KURBAN (Ordu/Ünye)
50. KÜPECİK (Konya/Karapınar)
51. KÜPECİK (Kütahya)
52. MEKTEP YANI TOPLANTISI (Kastamonu/Abana)
53. MELEDE ATEŞİ (Siirt)
54. MEMECİM GİLİĞİ (Sivas)
55. MEZARLIK ZİYARETİ (Mardin/ Derik/ Çukursu Köyü)
56. MUSALLİ ALANI (Aydın/Çine/Bölüntü Köyü)
57. OLSUN OLSUN (Denizli/Çivril/Özdemirci)
58. ORUCA DİREK VURMA (Konya/Karatay)
59. ÖĞÜNLÜK (Erzurum/ Oltu/ Ünlükaya Köyü)
60. PİŞİ (Konya/Beyşehir)
61. RAMAZAN BANDOSU (Amasya)
62. REGAİP KANDİLİ (Ankara/ Beypazarı)
63. SAHUR GELENEĞİ (Bursa)
64. SAYE (Kayseri/ Develi/ Milidere Köyü)
65. SELE SEPET TOP KANDİL (Samsun/Bafra)
66. SİNSİN OYUNU (Ankara/ Kalecik)
67. ŞİVLİLİK (Konya/Selçuklu)
68. ŞİVLİLİK GÜNÜ (Konya/Seydişehir)
69. TAKIM YEMEĞİ (Çankırı/Merkez)
70. TEMCİT GELENEĞİ (Sakarya/ Taraklı)
71. TÖMBELEK (Samsun/ Ladik)
72. YAĞ KOKUTMA (Muğla/Ortaca)
73. YOKLAMA (Kırıkkale/Keskin/Kevenli Köyü)
74. YA MUM YA PARA (Bursa)
75. ZİRAT (Kastamonu/İhsangazi/Çiçekpınar Köyü)
76. ZİYRAT YERİ TOPLANTISI (Kastamonu/Araç)

FOTOĞRAFLAR .....

GİRİŞ

“Bayram” kelimesinin Türk Dil Kurumu sözlüğünde ve diğer birçok kaynaktaki ortak anlamı “sevinç, neşe, eğlence” dir. Kaşgarlı Mahmud’un *Divanü Lügati’t Türk* adlı eserinde de; bayram kelimesi aynı anlam ile verilmiştir. Kaşgarlı kelimenin aslının “bedhrem” olduğunu, bu kelimeyi Oğuzların “beyrem” şekline çevirdiklerini belirtir. (Kaşgarlı Mahmud 1939 1941: I, III, 480 176’dan aktaran Salim Koca) Kelimenin günümüzdeki Türk topluluklarında da çoğunlukla “bayram” biçiminde kullanıldığı görülmektedir. Kazak Türkçesinde “meyram”, Kırgız Türkçesinde “maryam” olarak telaffuz edilen kelime, Azeri, Başkurt, Özbek, Tatar, Türkmen ve Uygur Türkleri arasında da “bayram” biçiminde kullanılmaktadır. (Düzgün 2006: 1)

Bayramın insanlar üzerinde yarattığı en önemli etki “yenilenme” dir. Bu kavram İslamiyet’ten önce Türkler arasında yapılan bayramlarda da karşımıza çıkmaktadır. Toplumun bütün fertlerinin katılımı ile gerçekleşen ve sınırları önceden belirlenmiş bir takım geleneklerin uygulanmasına sahne olan (Düzgün 2006: 1) bayramlar; iklimsel değişiklikler, mitolojik ve tarihsel olaylar gibi birçok doğal ve kültürel sebeple ortaya çıkmıştır. Türklerin bahar bayramı olan Ergenekon ya da Nevruz iklimsel ve mitolojik sebeplerle ortaya çıkan bayramlara güzel bir örnektir. Güneşin kuzey yarımküreyi ısıtmaya başlaması ile doğanın canlanarak farklı renklerde bitki ve çiçeklerin ortaya çıkması, yenilenmenin ve yeni bir başlangıcın habercisidir. İnsanlar da baharla birlikte ekine yönelmiş, doğa ile bütünleşerek “arınma” ve “yeniden başlama” sürecine girmiştir. Devam eden bu iklimsel sürecin yanında mitolojik ve tarihsel bir neden olan Ergenekon’dan çıkış, Türkler arasında “bahar” ı önemli

kılmış ve kutlanmasını gerektirmiştir. Bu nedenle bahar bayramlarına önem atfedilmiş ve günümüzde de Türkçenin konuşulduğu geniş Avrasya coğrafyasında kutlanan yaygın bir bayram olmuştur. Bu bayramda ateş üstünden atlama, demir dövme, suya dilekte bulunma, törensel yemekler yapma gibi kadim dönemlerin sosyal yaşantısıyla, mitlerle, inançlarla ve şamanlık dönemi dinî uygulamalarıyla ilgili gelenekler gerçekleştirilmektedir (Koca 2004: 2).

İslamiyet'e geçiş ile birlikte İslamlık öncesine ait inanç ve davranışlarını tamamen terk etmeyen Türkler, bu yeni yaşam biçimini, bayramlara ve kutlamalara da katabilmiştir. Dinî bayramlarda gerçekleştirilen çoğu gelenek; eski Türk inanç sistemi ve yaşam tarzı ile İslam dininin bütünleştiği bir noktada karşımıza çıkmaktadır.

Denizli'nin Çardak İlçesi Beylerli kasabasından derlediğimiz bir kutlama bu durumu çok iyi açıklamaktadır. Beylerli'de her bayram "salıncak kurma" olarak adlandırılan kutlama, köy meydanındaki "Dede" adı verilen yaşlı bir ağacın çevresinde gerçekleştirilmektedir. Bayramın ikinci ve üçüncü günü öğlen namazından sonra köyün gençleri tarafından Dede denilen ağaca salıncak kurulmaktadır. Dede ağacı köy halkı için kutsaldır ve ağaçtan kırılıp düşen dallar bile yakılmamaktadır.

Türk kültüründe ağaca atfedilen kutsiyet mitolojik dönem Türk düşüncesi ile ilgilidir. Kutsal ağaç Tanrıya ulaşmanın yoludur. Yani Tanrıyla insan arasında bir vasıta. İnanca göre kutsal dağlar gibi kutsal ağaçların da başları insan gözüyle görülemeyecek şekilde göğe uzanmakta ve Türk düşüncesine göre gökte olduğu farz edilen ve bir ışık âleminden ibaret olan Cennet'e ulaşmaktadır (Ergun 2000: 23). Beylerli'deki kutlamada da dinî bayramların ikinci, üçüncü günü öğlen namazı sonrası toplanan köylülerin "Dede" ismini verdikleri ve kutsal gördükleri ağaç etrafında eğlenmeleri dikkat çekmektedir. Bu durum da İslamiyet ile eski Türk inanç sisteminin getirdiği geleneklerin bir şekilde kaynaşarak farklı bir yapı oluşturduğunu gösterir.

Dinî bayramların en önemli ortak noktası, “toplanma” ve “eğlenme” özelliğidir. Eğlence; Bascom’un ifadesiyle folklorun dört temel işlevinden biri olarak (138) gelenekleri oluşturan, şekillendiren ve değiştiren özelliklere sahiptir. Dinî bayramlarda gerçekleştiren geleneklerin de temel çıkış noktası eğlenmektir. Nebi Özdemir *Türk Eğlence Kültürü* adlı kitabında bu konu hakkında: “...Eğlence eylemi, geçmişin aksine bugün, bilgi verme, eğitme, sağaltma veya diğer yarar sağlayıcı amaçlardan çok, sadece ve sadece “eğlenmek” için yapılmaktadır” (29) demektedir. Özdemir’in bahsettiği işlev dinî bayramlarda gerçekleştirilen geleneklerde de görülmektedir. Kimi gelenekler kendi dar kabuğundan sıyrılarak birer festivale dönüşmüştür. Daha geniş topluluklara hitap etmeye başlayan bu gelenekler toplumsal beklentiler nedeniyle bünyesine birçok unsuru katmıştır. Bu unsurlar ise kent hayatının ihtiyaçlarına göre ve imkânlarına göre oluşmaktadır. Bu tip şölen, festival havasında geçen kutlamalara derlemelerimizden verilebilecek örneklerden biri ise Sinop’ta kutlanan Helesa’dır). Helesa geleneği, Sinop iline özgü bir ritüel olup, ortaya çıkışı konusunda halk arasında yaygın olan bir efsane anlatılmaktadır. Efsaneye göre, kış mevsimlerinde Karadeniz’de yelken açan gemiler sığınacak üç liman bulurlarmış. Bu limanlar, Temmuz, Ağustos ve Sinop’muş. Fakat Temmuz ve Ağustos limanları fırtınalı zamanlarda dalgaları engelleyemedikleri için gemiler Sinop limanına yanaşmış. Böyle fırtınalı günlerin birinde bir gemi Sinop limanına yanaşır. Haftalarca limanda kalır ve gemicilerin kumanyaları biter. Gemiciler de karaya çıkıp insanlardan yiyecek dilenmek istemezler. Geminin kaptanının aklına bir fikir gelir ve eline feneri alıp ev ev mani söyleyerek dolaşır ve yiyecek içecek toplar. Bugünden sonra bu uygulama Sinop’ta gelenek hâlini alır ve Ramazan ayının on beşinden başlayarak her akşam Hesela’ya çıkılır. Helesa geleneği tam bir şenlik havasında geçer ve hâlen Sinop’ta tüm canlılığıyla yaşatılmaktadır.

Günümüzde dinî bayramlarda devam eden kutlama, bayramlaşma, ziyaret, anma ve oyun kavramlarının hepsi eğlence içeriklidir. Bu bayramlarda gerçekleştirilen eğlenceler o

kadar etkilidir ki kimi yörelerde dinî bayramların ismi gerçekleştirilen kutlama ile birlikte anılmaktadır. Bu durumun en genel örneği, Ramazan Bayramı'nın Şeker Bayramı olarak adlandırılmasıdır. Bu bayramda çocukların hep birlikte ev ev gezerek şeker toplaması, gelen misafirlere şeker ve tatlı ikram edilmesi gibi gelenekler bayramın ikinci ismi hâline gelmiştir. Bir diğer örnek ise bayramlar sırasında yapılan kutlamaların da bayram olarak nitelenmesidir. Bu duruma örnek olabilecek gelenek ise Zonguldak Alaplı'da ve daha başka yerlerde kutlanan “Kızlar Bayramı”dır.

“Kızlar Bayramı” Zonguldak'ın Alaplı beldesinde gençlik bayramı olarak da adlandırılan ve Ramazan ve Kurban Bayramları'nın son gününde gerçekleştirilen bir gelenektir. Bu bayram sayesinde gençler birbirleri ile tanışır, kaynaşır ve evlenip yuva kurarlar. Kurban Bayramı'nın dördüncü günü ve Ramazan Bayramı'nın son gününün ertesi günü “Kızlar Bayramı” adı verilen kutlamalar yapılır. Hükümet Caddesi'nde sabahın erken saatlerinde toplanan kalabalık içinde bekâr kız ve erkekler birbirlerini beğenir, evlenecekleri kişileri seçerler. Bu örnekte de görüldüğü gibi dinî bayramların İslami pratikler açısından önemi yanında kültürel ve sosyal işlevi de vardır. Kızlar bayramında gençlerin birbirlerini beğenmesi ve bunun evliliğe kadar gitmesi bu işlevin kanıtıdır.

Türkiye'de dinî bayramların bir hazırlık süreci vardır. Bayramdan önce evin içi genel bir temizliğe tabi tutulur. Buna “bayram temizliği” adı verilir. Bayramlık elbiseler alınır. Yemekler ve tatlılar hazırlanır. Özellikle arife günü hamama gidilir veya evde yıkanılır, temizlenilir. Bazı yörelerde buna “bayram suyuna girmek” denilir. Yine bazı yörelerde bu güne has olmak üzere arife suyu ile yıkanmanın bereket ve sağlık getireceğine inanılır. Bayram sabahı erkenden kalkılır. Tek veya iki katlı köy ve kasaba evlerinin ön kısımları, bahçe ve civarı temizlenir, çöplerden arındırılır. Kimi yerlerde Bayram namazından önce tatlı yenilmesi kimilerinde ise Bayram Namazı bitinceye kadar ağza bir şey konulmaması da gelenekler arasında yer alır. Erkeklerin camide kıldıkları bayram namazına gitmeden önce

veya geldikten sonra temiz ve yeni elbiseler giyilir, bayram boyunca görüşemeyecek olanlar, namazdan sonra camide veya caminin önünde bayramlaşırlar. Bayram sabahı kahvaltıda akrabaların bir araya gelmesine özen gösterilir. Hatta Anadolu köy ve kasabalarında bazı varlıklı ailelerin kahvaltı yerine yemek hazırladıkları ve *bayram yemeği* adı altında kalabalık bir gruptan oluşan davetli topluluğuna yemek verdikleri görülür. Bazen de mahalleli veya köylü evlerinde hazırladıkları yemekleri köy odaları veya cami avlularına getirerek birlikte yemek yerler ve bayramlaşırlar. Bundan sonra eş-dost, konu-komşu ve akraba ziyaretleri başlar. Bu ziyaretler sırasında karşılıklı tebrikleşmeler olur. Küçükler, büyüklerin ellerini öperler. Onlar da “el öpenleriniz çok olsun” “daima bu günlere gelesiniz” gibi dualar eder, para ya da küçük hediyeler verirler. Çok yaşlılar ve yakın geçmişte yakınlarını kaybedenler evlerinden çıkmazlar. Akraba, komşu ve tanıdıklar, onları ziyaret ederler. Bayram günü oruç tutulmaz, çalışılmaz, resmî yerler kapalıdır. Köyden kente göç sürecinde kentlere gelenler ve köylerde yakın akrabaları olanlar dinî bayramları fırsat bilerek köylerini, anne-babalarını ve akrabalarını ziyaret ederler. Şehirden gelenlerle köylerin havası değişmekte, eğlence ortamı daha da güçlenmektedir. Köy meydanlarına kurulan salıncaklar, yapılan geleneksel yemekler, giyilen yöresel giysiler, köy odasında yapılan toplantılar, mezarlık ziyaretleri, çocukların oyunları; günümüzde yok olmaya başlayan köy hayatının bir anda canlanmasını sağlamaktadır. (Boratav 1999: 206, Düzgün 2006: 2) Böylelikle dinî bayramlar sayesinde toplumsal dayanışma, sosyalleşme sağlanmakta, dingin bir şekilde devam eden hayat canlanmaktadır.

Bayram toplum hayatında bu denli coşkulu biçimde kutlanırken halk edebiyatı ürünlerinde de kendisine yer bulmaktadır. Bayram günlerinde karşılıklı söylenen maniler, âşıkların yaptığı atışmalar, şeker toplayan çocukların söylediği sözler ve tekerlemeler, kandil gecelerinde oynanan oyunlarda kullanılan tekerleme ve bilmeceler bunun en belirgin

örnekleridir. Halk edebiyatı ürünlerine bayram sevincinin, neşesinin nasıl yerleştiğini görmek için şu örneklere bakılabilir:

Deyimler;

Bayramlık, bayramcalık, bayram ağası, bayram arifesi, bayram ayı, bayram bahşışı, bayram beyi, bayram etmek, bayram havası, bayram koçu, bayramı kara gelmek, bayram temizliği, bayram topu, bayram üstü, bayram yeri, bayram ziyareti, bayramdan bayrama, bayramda seyranda, iki bayram arası, arifeyi gösterip bayramı göstermemek, bayram değil seyran değil...

Atasözleri;

Bayramda borç ödeyene ramazan kısa gelir, arife günü yalan söyleyenin bayram günü yüzü kara çıkar, el ile gelen düğün bayramdır, deliye her gün bayram, meyhanecinin yüzünü bayram topu güldürür...

Ramazan Manisi;

Ramazanın geçti hızı

Ayrılıktan duydum sızı

Bayram geldi o gidiyor

Helal edin hakkınızı

Türkiye’de dinî bayramların nasıl kutlandığına dair bilgileri veren kimi çalışmalar da yapılmıştır. “Bir Almanın 1905 Yılı Gözlemleriyle Türklerde Ramazan Günleri ve Dini Bayramlar” başlıklı yazısında Necmettin Alkan; 1906 yılında Almanya’da, Germania gazetesinde Ervin Rüschkamp tarafından yazılan makaleyi irdelemektedir. Rüschkamp 1905 yılında İstanbul’da bulunduğu sırada; halkın dinî bayramları yaşayış şeklini gözlemlemiş,

çeşitli âdetlerden yazısında bahsetmiştir. 1906'da kaleme alınan yazıdaki âdetler ile 2000'li yılların bayram âdetlerini kıyaslayan Alkan'ın yazısı; Osmanlı zamanında İstanbul'da bayram kutlamaları ve Ramazan günleri hakkında önemli bilgiler aktarmıştır (6-9).

“Sarayda Bayram Sabahları” başlıklı yazısında Buğra Tokatlı, Osmanlı zamanında dinî bayramlarda saray içinde yapılan kutlamaların düzeni, mahallelerdeki bayramlaşma törenleri ve gün içinde gerçekleştirilen geleneklerden bahsetmektedir. Dolmabahçe ve Gülhane'de gerçekleştirilen törenlerden bahsedilirken “bayram alayı” na değinilmektedir. (44-49)

“Türk Eğlence Kültürü” adlı kitabında Nebi Özdemir; dinî bayramlar alt başlığında, dinî bayramlarda eğlence kavramını ön plana çıkarmış ve kimi yörelerde yapılan gelenekler ile konuyu örneklendirmiştir (50)

M. Şakir Ülkütaşır'a ait “İstanbul'un Eski Bayram Yerleri”, “Ramazan Davulcuları ve Davulcu Manileri” başlıklı yazılar, İstanbul'da bayramların kutlandığı meydanlar hakkındaki folklorik bilgilerin yanında Ramazan davulcularının söylediği manilerden örnekler ve gelenekleri hakkında bilgiler vermektedir (158-161).

“Bayramda Gelenek Farkı” başlıklı yazısında Necdet Sakaoğlu, iki binli yıllarda eski bayram geleneklerinin unutulması, tatil kavramının ortaya çıkması ile birlikte insanların eş dost ziyareti ve “bayramlaşma” yerine şehir dışına gitmesi, geleneksel bayram tebrikleri yerine kısa mesajların tercih edilmesi gibi konulara olumsuzlayıcı ve eleştirel olarak yaklaşmaktadır (28-33).

Öcal Oğuz, “Şıhlar'da Bir Bayram Sabahı” “Bayramı Kara Gelmek”, “Büyük Kentin Bayramı”, “Kurban: Aile Bayramı”, “Bayram: Dede ve Torun” ve “Kurban Ölüyor” başlıklı yazılarında bayramları işlemektedir. Oğuz birinci yazıda 1970'li yıllarda Yozgat'ın bir köyünde yaşatılan bayram geleneklerine yer vermekte ve “bayram giysileri”, “bayram yemeği

geleneği”, “bayramlaşma” gibi konuları işlemektedir. Oğuz’un diğer yazıları ise çağdaş kentte bayramların değişen yönlerine ve olması gereken işlevlerine dokunmaktadır. Günümüzde bayramların ailenin bir araya gelmesini sağlayan önemli bir vesile olduğunu savunarak Hıristiyan kültüründeki *Şükran Gününe* verilen öneme karşılık Türk kent hayatında ve medyasında bayramların olumsuzlanmasına dikkat çekmektedir. (Oğuz, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com). Bu yazılarından başka Oğuz, Millî Folklor dergisindeki “Mit Yoksullaşması ve Bayram Dede Mitı” başlıklı yazısında da bayramların kentsel alanda yaşatılamaması sorununa dokunmaktadır (9).

Bu kaynaklar dışında; Türk Folklor Araştırmaları, Sivas Folkloru, Türk Kültürü, Millî Folklor gibi dergilerin çeşitli sayılarında yayımlanan derleme ve araştırma yazılarında, bazı şehirlerin, ilçelerin ve köylerin dinî bayramlarda gerçekleştirdiği gelenekler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Ayrıca, günümüzün iletişim ortamlarından biri olan sanal âlemde (Internet) de, birçok ilin, ilçenin hatta kasaba ve köylerin tanıtım sayfaları, siteleri bulunmakta ve bu sitelerde tanıtım amaçlı, o bölgeye ait çeşitli bilgiler paylaşılmaktadır. Öğrencilerimizin derleme çalışması ve alan araştırması yapmadıkları için bu kitapta yer verilmeyen bazı Ramazan ve Kurban bayramı kutlamaları kimi köy, kasaba veya şehirlerin tanıtım sitelerinde yer almaktadır. Internet yoluyla erişilen birkaç uygulamaya örnek vermek gerekirse;

Bilecik’in Söğüt İlçesi’ne bağlı Küre Beldesi’nde Kadir Gecesi günü “Kadir Pilavı” geleneğinin yaşatıldığını Internet sayesinde öğreniyoruz.(www.tumgazeteler.com)

Ağrı’nın Patnos ilçesinde Arife günü öğütölmüş buğday ve etten yapılan “Halise” yemeği, bayram namazının ardından bayramlaşmak amacıyla bir araya gelen halka dağıtılmaktadır. (www.anayurtgazetesi.com)

Sakarya'nın Taraklı İlçesine bağlı 15 haneli Pirler köyünde, yeni bir uygulama olmasına rağmen, bayramın ikinci günü kadın-erkek, çoluk-çocuk herkes tarafından icra edilen bayram geleneği bu anlamda önemlidir. Bu uygulamada, bayramın 2. günü köy meydanında toplanan ahali, önce mezarlık ziyaretine gitmekte, ardından çeşitli eğlenceler düzenleyip eğlenmekte ve etli bulgur pilavı yapıp yemektirler. (www.taraklihaber.com)

Dinî bayramlarda gerçekleştirilen kutlamalar, bayram eğlencesi işlevini üstlenirken, değişen ve gelişen “gelenek” uygulamalarına önemli veriler sağlamaktadır. Bayramın bir araya gelme, paylaşma, eğlenme, kaynaşma gibi işlevleri sayesinde; kūs olanlar barışmakta, daha genç olanlar yaşlıları ziyaret etmekte, hâli vakti yerinde olanlar muhtaç durumdaki dul, yetim ve kimsesizlere yardım etmekte, şehirde yaşayanlar uzun zamandır görmedikleri akrabalarını görmek için köylerine gitmektedir. Günümüzde bu geleneklerin kimi zaman unutulduğu, “tatil” kavramının ortaya çıkması ile eş-dost, konu-komşu ve akraba ziyareti yerine insanların tatil mekânlarını seçtiği görülmektedir. Bütün bunlar ise, kırsal kesimde yaşayan bu tür önemli geleneklerin kentsel alanda yeterince benimsenmemesi nedeniyle zamanla unutulacağı endişesini doğurmaktadır.

Bu çalışma, büyük kentlerde ve örgün eğitim sisteminde çoğu unutilan bayram geleneklerinin küçük kentlerde ve kırsal alanda hâlâ yaşamakta olduğunu göstermiş olmakla birlikte, bu büyük zenginliğin romandan şiire, tiyatrodan, operaya, sinemadan televizyona, resimden heykele kadar hiçbir sanatsal yaratmanın esin kaynağı olamadığı da görülmüştür. Örgün eğitim sisteminin *modernist* ve *fenci* mantığı, *kültür eğitimi*ni kabul etmemekte, kültür eğitimi almayan ve ilham kaynaklarından mahrum yetişen çocuklardan oluşan sanatçılar dünyası bu mirasları tanıma şansına sahip olamamakta, “bayramdan bayrama” konuşmak, yazmak veya film çekmek gerekince de “Direklerarası” ve “kaçan dana”ların arasında sıkışıp kalınmaktadır. Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü'nün hazırlamış olduğu ve Türkiye'nin de taraf olarak uyacağına ve uygulayacağına

dair söz verdiği *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin* anlamı ve amacı belki bu vesileyle eğitim ve kültür kurumlarımız tarafından yeniden sorgulanmalıdır. (Oğuz 2009)

KAYNAKÇA

Alkan, Necmettin. “Türklerde Ramazan Günleri ve Dini Bayramlar”. *Toplumsal Tarih*. Aralık 2001

Bascom, William, (Çeviren: Ferya Çalış), “Folklorun Dört İşlevi”, *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2005.

Boratav, Pertev Naili. “100 Soruda Türk Folkloru”. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1997

Ong, Walter. *Sözlü ve Yazılı Kültür*. İstanbul: Metis Yayınları, 2007

Düzgün, Dilaver. “Türk Halk Kültüründe Bayram”. 2006
<http://www.beyazdogu.com/?link=0&dt=308&vars=474v>

Ergun, Metin. “Türk Ağaç Kültü İnancının Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansımaları”. *Millî Folklor*, Sayı: 47, 2000.

Eyüboğlu, E. Kemal. *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık, 1973

Koca, Salim. “Eski Türklerde Bayram ve Festivaller”. *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*. Ankara: AKM Yay. 2004

Oğuz, Öcal, “Mit Yoksullaşması ve Bayram Dede Mitî”, *Millî Folklor*, Sayı: 53, 2002.

Oğuz, Öcal, “Şihlar’da Bir Bayram Sabahı”, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com.

Oğuz, Öcal, “Bayramı Kara Gelmek”, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com.

Oğuz, Öcal, “Büyük Kentin Bayramı”, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com.

Oğuz, Öcal, “Kurban: Aile Bayramı”, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com.

Oğuz, Öcal, “Bayram: Dede ve Torun”, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com.

Oğuz, Öcal, “Kurban Ölüyor”, *Bozok Yazıları*, www.yozgatgazetesi.com.

Oğuz, Öcal, *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2009.

Özdemir, Nebi.” *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*”. Ankara: Akçağ Yayınları, 2005

Sakaoğlu, Necdet. “Bayramda Gelenek Farkı”. *Popüler Tarih*. Aralık 2000

Tokatlı, Buğra. “Sarayda Bayram Sabahları”. *Popüler Tarih*. Kasım 2003

Türk Dil Kurumu İnternet Sayfası “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü”,

<http://tdkterim.gov.tr/atasoz/>

Ülkütaşır, M. Şakir. “İstanbul’un Eski Bayram Yerleri”. *Türk Folklor Araştırmaları*, Sayı: 250, 1970.

Ülkütaşır, M. Şakir, “Ramazan Davulcuları ve Davulcu Manileri”. *Türk Kültürü*, Sayı: 123, 1973

www.anayurtgazetesi.com

www.taraklihaber.com

www.tumgazeteler.com

1. ABDAL MUSA LOKMASI (Malatya/Arguvan/Çakmak Köyü)

Derleyen: Murat Yenier

Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Satı Adıgüzel, Malatya/Arguvan/Çakmak köyü doğumlu.

Malatya'nın Arguvan ilçesi Çakmak köyünde oturanların büyük bir kısmı yıllar önce İstanbul'a göç etmiştir. Bu göç ile beraber geleneklerini, birlik ve beraberliklerini sağlamak isteyen İstanbul'daki Çakmak köylüleri kendilerine bir dernek kurmuşlardır. Bu dernekte her yıl Kurban Bayramı'nın üçüncü gününde Abdal Musa Lokması isimli gelenek uygulanmaktadır. Bu gelenek için İstanbul'da yaşayan köy halkından hane başına belirli bir miktar para toplanır. Toplanan bu para derneğin giderlerini karşılarken aynı zamanda da bu para ile kurbanlık ve diğer malzemeler alınmaktadır.

Kurban Bayramı'nın üçüncü günü bir grup sabah erkenden derneğe giderek hazırlıklara başlar. Hazırlıklar öğle saatlerine kadar sürer. Hazırlıkların bitmesine doğru yani öğlen saatlerinde köylüler yavaş yavaş derneğe gelmeye başlarlar. Köy halkı ilk önce birbirlerinin bayramlarını kutlamaktadır. Daha sonra lokmalar dağıtılmaya başlanır. Herkes lokmasını yer ve ayranını içer, çeşitli konuşmalar yapılır, köylüler ve gençler arasında tanışma ve kaynaşma sağlanır. Lokmalar bittikten sonra çaylar içilir. Akşama kadar süren eğlenceler ile beraber köyünden uzakta olan insanların dayanışması sağlanmış olur.

2. AĞIRLAMA (Kastamonu/ Araç/ Ulucak Köyü)

Derleyen: Hilmi Çalıkoğlu

Derleme Yeri ve Zamanı: Kastamonu, Ocak 2011

Kaynak Kişi: Nail Çalıkoğlu, 1956, Kastamonu doğumlu.

Ağırlama, Kastamonu ilinin Araç ilçesinin Ulucak Köyü'nde Kurban Bayramı'nda yapılan bir âdettir.

Ulucak Köyü Kurban Bayramı'nda komşu köyden gelen misafirleri ağırlar. Bayram namazından çıkan cemaat, büyükten küçüğe doğru sıralanır ve bayramlaşır. Köy halkı gelen misafirleriyle birlikte köy konağına (köy odasına) geçer ve hep birlikte kahvaltı yapılır.

Öğle namazından önce köyün kadınları bir araya gelerek köy konağının mutfağında yemek yaparlar. Öğle namazından çıkan cemaat ilahiler söyleyerek öğlen yemeği için tekrar köy odasına gelirler. Misafirler akşama doğru yolcu edilir. Kurban Bayramı'nın ikinci günü ise, ilk konuk ağırlayan köy ahalisi karşı köye misafir olarak gider.

3. ÂMİN BAĞIRMA (Amasya/Taşova/Sepetli Köyü)

Derleyen: Elif Balcı

Derleme Yeri ve Tarihi: Amasya/ Taşova/ Sepetli Köyü, 07.12.2009.

Kaynak Kişi: Ahmet Balcı, 1926 doğumlu, çiftçi.

Âmin Bağırma geleneği, Amasya'nın Taşova ilçesine bağlı Sepetli köyünde, Ramazan ayının 14'ünü 15'ine bağlayan gece, Ramazan ayının ortasının geldiğini köy halkına haber vermeye yönelik yapılan bir uygulamadır.

Köyde Ramazan ayının 15'i geçtiğinde komşular birbirlerine iftar yemeğine giderler. Ayrıca Ramazan ayının 15'i günü iftarlarını yapan çocuklar mahallede buluşup, köyü dolaşarak evlerden un, yağ, yumurta, peynir, çökelek gibi börek malzemeleri isterler. Böreklik malzemeleri isterken de şu sözleri söylerler:

Âmin bana hak Ramazan

Hoşbin bana hak ramazan

Cennette var bir pınar

Ondan içen huriler

Allah Allah dediler

Yağ verenin kızı olsun

Yumurta verenin oğlu olsun

Âmin Âmin...

Yeni cami direk ister

Söylemeye yürek ister

Benim karnım tok ama

Arkadaşlar börek ister

Âmin Âmin.

Çocuklar topladıkları böreklik malzemeleri daha önceden kararlaştırdıkları eve götürürler, evin hanımı çocuklara börek yapar, çocuklar hep birlikte böreği yer ve kalanı aralarında pay ederler daha sonra da evlerine dağılırlar.

4. ÂMİN BAĞIRMA (Çankırı/Orta/Kalfat Köyü)

Derleyen: Semra Tan

Derleme Yeri ve Tarihi: Çankırı/Kalfat Köyü, 19.12.2009.

Kaynak Kişiler: 1. Ayşe Aslantaş, Çankırı doğumlu, evli, ev hanımı, 2. Zehra Gindeközü, 1960 doğumlu, evli, ilkokul mezunu.

Âmin bağırma geleneği Kalfat köyünde şöyle icra edilmektedir. Köyde bayram sabahı ezanla birlikte erkenden kalkılır ve erkekler bayram namazına giderken, çocuklar bayramlıklarını giyip büyüklerinin camiden çıkmasını beklerler. Köyün erkekleri camiden çıktıktan sonra birbirleriyle bayramlaşırlar. Bayramlıklarını giyen çocuklar “âmin” denilecek diye büyükler camiden çıkmadan caminin önüne tek sıra halinde dizilirler. Köyün erkekleri de doğal olarak geleneği bildikleri için yanlarında getirdikleri şekerleri çocukların torbalarına teker teker koyup onları sevindirirler. Şekerleri alan çocuklar evlerine dağılırlar, camiden çıkan erkekler toplu hâlde mezarlık ziyaretine giderler. Mezarlıkta dualar edilir, tekrar camiye gelinir ve oradan herkes evlerine dağılır.

5. AŞURE (Aydın/Karacasu)

Derleyen: Dilek Çetinkaya

Derleme Yeri ve Tarihi: Aydın/Karacasu, Aralık 2008.

Kaynak Kişiler: 1. Gül Fidan Yıldırım, 46 yaşında, ilkokul mezunu 2. Kanime Çetinkaya, 54 yaşında, ilkokul mezunu.

Aydın'ın Karacasu ilçesinde Ramazan ve Kurban Bayramı'nda aşure dağıtma geleneği gerçekleştirilmektedir. Kurban Bayramı'nda kurban kesen herkes aşure dağıtmaktadır. Maddi durumu iyi olan bir aile tarafından aşure hazırlıkları başlar ve akşamdan su kaynatılır. Yakın komşular da yardıma gelir ve her evden bir malzeme toplanır. Aşurede en az yedi çeşit malzeme olması gerekir. Bir araya gelen komşular aşure hazırlarken dua da ederler. Tencereye her malzeme konulduğunda ağızlarından dualar, maniler dökülür. Bu dua ve manilerin bazıları şu şekildedir:

Ağzımız tatlı olsun

Gönlümüz şen olsun

Konumla komşumla

Yedirmek nasip olsun

Bereketini ver ya Rabbim,

Şifasını da ver ya Rabbim

Aşure piştikten sonra tabaklara koyulup üzerine ceviz ve susam serpilerek servise hazır duruma getirilir. Aşureye daldırılan ilk kaşığa bakla gelirse o senenin bereketli geçeceğine inanılır. İlk önce yaşlıların tattığı aşure sofrasına diğer kişiler de “siz de buyurun” denilerek davet edilir. Aşure hep birlikte yenilmeye başlanır. Yakın komşulara tabaklarla götürülürken daha uzaktaki evlere ise kovalara doldurularak kepçelerle ikram edilir. Kapı kapı dolaşan aşure dağıtıcısı komşusunu görünce şu maniyi söyler:

Etinizi yediniz

Tatlımızı da yiyiniz

Bir tabak veriniz de

Aşurenizi tadınız

Komşunun verdiği cevap ise şu şekildedir:

Etimizi yedik

Sıra tatlımızda

Allah kabul eylesin aşurenizi

Aşure dağıtıcısı da “afiyet olsun “ der ve başka bir kapıyı çalar. Aşure dağıtımı bu şekilde karşılıklı mani söyleyerek devam eder. Aşure geleneği sayesinde komşuluk ilişkileri gelişmekte, birlik ve beraberlik güçlenmektedir. Bu da geleneklerin bir arada tutma, sosyalleşmeyi sağlama işlevlerini göstermektedir.

6. AŞURE (Hatay/ Antakya)

Derleyen: Çiğdem Mengüllüoğlu

Derleme Yeri ve Zamanı: Hatay, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Nurettin Mengüllüoğlu, 1963, Hatay doğumlu.

Kaynak kişiden alınan bilgilere göre aşure, her yıl Kurban Bayramı'nda aile büyüğü tarafından yapılır. Babadan oğla geçen bir gelenektir. Kurban kesildikten sonra kazan kurulum. Etler bu kazandaki suda pişirilir. Sonra etlere buğday eklenir. Piştikten sonra gelen misafirlere ekmekle birlikte ikram edilir. Daha sonra fakir ailelerin evlerine kadar gidilip aşure ve zekâtlar verilir. Bu görev yerine getirildikten sonra Kur'an-ı Kerim okunur. Böylece Kurban Bayramı kutlanmış olunur. (F:1)

7. BAYRAM ÇIKARMA (Kastamonu/ Taşköprü/Kızılcaören Köyü)

Derleyen: Nevin Özkan

Derleme Yeri ve Tarihi: Kastamonu/ Taşköprü/Kızılcaören Köyü, 27.11.2009.

Kaynak Kişi: Fevzi Üngör, 1939 doğumlu.

Bayram Çıkarma geleneği, Kastamonu'nun Taşköprü İlçesinin Kızılcaören köyünde yaşatılan bir bayram geleneğidir.

Kaynak kişinin söylediğine göre, Kızılcaören köyü, Ramazan ve Kurban bayramlarında çevre köylerden gelen misafirler ile dolar. Bayram namazından çıkan cemaat cami avlusunda halka olur ve herkes birbiriyle bayramlaşır. Çevre köylerden bayram namazına gelenleri, Kızılcaören köylüleri ikişer, üçer kişilik gruplarla kendi evlerine götürürler. Çevre köyden gelen insanlarla birlikte kahvaltı yaparlar, yer içerler.

Öğle namazına gidilirken, evde kadınların hazırlamış olduğu yemekler cami avlusuna götürülür. Bu yemekler arasında en yaygın olan kavurmadır. Yemekleri erkekler, kap kacak, çatal kaşık da yanlarına alarak götürür. Caminin avlusu geniş ve çimenliktir. Bütün köylü o avluya toplanır, çevre köylerden gelen misafirlerle birlikte yemekler yenir, salıncaklar, çingırşaklar (tahterevalli) kurulur, eğlenilip hoşça vakit geçirilir. Daha sonra misafirler kendi köylerine gider ve köy halkı da evlerine dağılır.

8. BAYRAM KONATI (Bartın)

Derleyen: Berkan Boran

Derleme Yeri ve Tarihi: Zonguldak, 26.11.2009.

Kaynak Kişi: Mehmet Kahraman, 1959 Zonguldak doğumlu, memur.

Bayram Konatı, Bartın ilinin köylerinde görülen bir bayramlaşma ve bayram günü uygulamasıdır. Konat, üzerinde çeşitli yemekler bulunan sininin adıdır.

Bayram günü, bayram namazı kılındıktan sonra cami hoparlöründen konat yapılacağı köy halkına duyurulur. Bayram namazını kıldıktan sonra eve giden köyün erkekleri, eşlerine konat yapılacağını ve konat götürme saatini söylerler. Her hanede kadınlar belirlenen saate kadar çeşitli yemekler hazırlarlar ve konat sinisine koyarlar. Konatlar, soğuk ve yağışlı havalarda konat yeni olarak bilinen köyün camisinin misafirhanesine veya havanın iyi oyması durumunda belirlenen yeni yere götürülür.

Konat yemekleri genelde yöreye özgü yemeklerdir. Ayrıca hazırlayan ailenin maddi durumuna göre değişiklikler arz edebilir. Hazırlanan bu yemekler, Öğle namazının kılınmasından sonra hep birlikte yenir.

Konat yapılmayan köylerin halkı, konat yapılan köylere giderler. Böylece, konat geleneği adı altında o köydeki hısım akrabasını ziyaret edip, bayramlaşırlar. Konat bittikten sonra sohbet başlar, sohbetin ardından konat olan başka köylere gidilir. Bu gelenek sayesinde yöre köylerinin tamamı birbiriyle bayramlaşmış olur.

9. BAYRAM PIŞMANİYESİ (Mersin/ Erdemli)

Derleyen: Doğan Aydın

Derleme Yeri ve Tarihi: Mersin/ Erdemli, 28.11.2009.

Kaynak Kişi: 1. Elife Aydın, 1963 doğumlu, evli. 2. Emine Dölek, 1930 doğumlu, evli.

Bayram Pişmaniyesi, Mersin iline bağlı Erdemli ilçesinin bayram tatlısı geleneğidir. Ülkemizde, özellikle kurban bayramında her evin, gelen misafirlere ikram etmek üzere tatlı hazırlaması bilinen bir uygulamadır. Bu tatlılar genel olarak benzerlik arz eder ve baklava en çok tercih edilen tatlı çeşididir.

Erdemli halkı ise bayramda gelen misafirlerine pişmaniye ikram eder. Pişmaniye ikram etmelerinin temelinde zahmetli işlerin altından birlik içinde kalkmış olma sembolü etkilidir. Zira pişmaniyenin malzemeleri yağ, un, şeker her evin kolaylıkla bulabildiği temel gıda maddeleridir. Ramazan ve Kurban bayramlarının arife günü toplanan akrabalar, hep birlikte pişmaniye yapımında emek sarf ederler. Arife günü hazırlanan pişmaniyelerin bir kısmı o akşam hep birlikte yenir, kalanı ise ertesi gün bayramlaşma için gelen misafirlere ikram edilir.

10. BAYRAM SOFRASI (Tokat/Erbaa/Çevresu Köyü)

Derleyen: Berna Demir

Derleme Yeri ve Tarihi: Tokat/ Erbaa/Çevresu Köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Mehmet Öcalan, 1962 doğumlu, ilkokul mezunu.

Tokat'ın Erbaa ilçesine bağlı Çevresu köyünde yıllardır yaşatılmakta olan cami avlusundaki bayram sofrası kurma geleneği, yakın köyler içerisinde sadece bu köyde cami bulunmasından dolayı diğer köylerdeki insanların bayram namazı kılmak için bu camiye gelmeleri üzerine başlamıştır. Köyler arasında ulaşımın uzun sürmesi sebebiyle bayram namazından çıkan diğer köylerin halkına Çevresu köylüleri tarafından bayram sofrası kurulmaktadır.

Bayram sabahı erken kalkan köyün hanımları; börekler, yöresel çorbalar, helvalar yaparlar. Bayram sofralarında genellikle melemen, pancar pekmezi, üzüm pekmezi, kabak tatlısı, reçeller, peynirler ve kızartma çeşitleri yer alır. Cami avlusuna gidecek tepsiler hazırlanır, çaylar demlenir. Bayram namazının hemen arkasından camiden çıkanlar, evlerine gitmeyerek bahçede düzenli bir şekilde sıra olurlar. Camiden en son çıkanlar ilk çıkanların bayramını kutlayarak sıraya geçerler. Böylece herkes birbirinin bayramını kutlar. Daha sonra da camiye gelen ailelerden birer kişi evlerine koşar ve hanımlar tarafından hazırlanan tepsileri camiye götürür. Hazırlanan bu sofralar cami bahçesinde yenilmesine rağmen hava şartlarından dolayı bazı bayramlarda sofralar caminin içine de kurulabilmektedir.

11. BAYRAM ŞENLİĞİ (Rize/Hemşin/ Nurluca Köyü)

Derleyen: Çiğdem Sarıkaya

Derleme Yeri ve Tarihi: Kocaeli/ zmit- 26.10.2009.

Kaynak Kişi: Fatma Emil, 1978 doğumlu, lise mezunu.

Rize'nin Hemşin ilçesine bağlı Nurluca köyünde, Ramazan ayının ilk teravih namazından sonra silah sesleri ile başlayan Ramazanı karşılama uygulamaları, bayram gününden 2-3 gün önce yapılan hazırlıklar ile Şenlik havası oluŐturulur.

Akrabalar ailenin büyüğünün evinde toplanır ve o evi bayram ŐenliĐine hazırlar. Salıncaklar kurulur, yenilecek ve misafirlere ikram edilecek yemekler ve tatlılar yapılır. Çocuklar bayramlık elbiselerini yataklarının baŐu larına koyarlar. Sabah erkenden kalkan çocuklar büyüklerinin namazdan çıkmasıyla mahalleyi ve köyü gezerek herkesle bayramlaşır karşılığında Şeker veya harçlık alırlar.

Çocuklar bayramlaŐmayı bitirdikten sonra hazırlık yapılan eve gelip toplanır ve çeşitli oyunlar oynarlar. Köy meydanında ise Şenlik havasında bir başka bayram eğlenceleri yapılmaktadır. Şenlik yapılacak alanda uçurum kenarına salıncaklar kurulur, erkek ve kızlar yöresel kıyafetlerini giyerler, tulumlar ŐiŐirilip  alınır, yaşlı kadınlar karşılıklı geçip türküler söyleyip atıŐırlar. Bu Őenliklerin bir başka özelliği de gençlerin birbirlerini beğenme yerleri olmasıdır. Genç erkekler kızlara, kızlar da erkeklere kendilerini beğendirmeye çalışır. Bazen de kadınlar oğulları için kız beğenirler.

Köy meydanında yapılan bayram eğlenceleri tam bir Şenlik havası içinde geçer. Tulumun ŐiŐirilmesiyle horon tepilir, herkes evinde yapmıŐ olduğu yöreye has yemeklerini getirir ve hep beraber yerler. (F: 2)

12. BAYRAM YEMEĞİ (Ordu/ Kabadüz/ Yeşilyurt Mahallesi)

Derleyen: Hafize Çöl

Derleme Yeri ve Tarihi: Ordu, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Cemal Bodur.

Günümüzden yaklaşık on beş yıl önce Ordu Kabadüz ilçesine bağlı Yeşilyurt Mahallesi'nin imamı Cemal Bodur tarafından canlandırılan bu gelenek Bayram Yemeği olarak adlandırılmıştır. Bayramdan önce bir yemek listesi oluşturularak, arife günü alışveriş yapılır. Mahallenin imamı olan Cemal Bey'in evinde bütün mahalle halkı toplanır. Alınan erzaklarla yemekler yapılır. Herkes gönüllü olarak birbirine yardım eder. Bayramın birinci günü bayram namazından sonra ölülerin ruhu için Kur'an-ı Kerîm okunur. Sonra herkes Cemal Bey'in evinde hazırlanan yemekleri yer. Birlik ve beraberliği pekiştiren bu görenek küskünlerin barışmasına da vesile olur.

Kaynak kişinin anlattıklarına göre, eskiden Rumların da yaşadığı bu mahallede cami yerine kilise varmış ve bu gelenek Rumlar tarafından yapılmış. Rumların bu yerlerden taşınması ve savaş gibi sebeplerden dolayı bu geleneğin terk edildiği daha sonra canlandırıldığı rivayet edilir.

13. BAYRAM YERİ (Kocaeli/Kandıra/Samanlı ve Aşırlar Köyü)

Derleyen: Gonca Karaca

Derleme Yeri ve Tarihi: 1.Kocaeli/ Kandıra/ Samanlı Köyü, 28.11.2009. 2. Kocaeli/ Kandıra/ Aşırlar Köyü, 03.12.2009.

Kaynak Kişi: 1. Behiye Yelman, 1938 Kandıra doğumlu, evli, ilkokul mezunu. 2. Nurhan Alp, 1986 Adapazarı doğumlu, evli, ilkokul mezunu, ev hanımı.

Kocaeli'nin Kandıra İlçesine bağlı birçok köyde, Ramazan ve Kurban bayramlarında, çeşitli eğlence ve oyunların icra edildiği görülmektedir. Kaynak kişilerin verdiği bilgiler doğrultusunda geleneği anlatacak olursak; bayram günü, köy meydanına toplanan gençler hem kendi aralarında hem de diğer komşu köylerden gelen arkadaşları ile bayramlaşırlar ve çeşitli oyunlar oynarlar. Bayramlaşma ve hoş vakit geçirip eğlenme amaçlı oynanan oyunlar bir anlamda genç kızların görücüye çıktığı yer olarak da kabul edilmelidir. (F:3, 4, 5) Genç kızlar ve erkekler hep bir arada oyunlar oynarlar, birlikte eğlenirler. Oyunlar oynamanın yanında, kol kola girip şarkılar söylerler, evlere ziyarete gidip beraber yemek yerlerdi.

Bayram Yeri geleneğinin uygulandığı köylerde oynanan oyunlar, tavşan kaç tazı tut, salıncağa binme, şık şık oyunu ve çarçap oyunudur. Bayram Yeri geleneğinin icra edildiği köylerin meydanlarında gençler tarafından oynanan en yaygın oyun “çarçap” oyunudur “Çarçap”, 4 kişi tarafından oynanır ve bu 4 kişi ikişerli gruba ayrılır. (F: 6) Herkes elini arkasına saklar ve 1-3-5 rakamlarından birini parmaklarıyla gösterip aynı anda birbirlerine gösterirler. 1, 5'i yener, 5, 3'ü yener, 3 de 1'i yener. Duruma göre kazanan kaybedenin eline vurur. Bu oyunlar sayesinde genç kızlar ve erkekler birbirlerini tanırlar, sosyalleşirler ve ileriye dönük kararlar alırlar, hayatlarını birleştirecekleri eşlerini seçerler.

14. BAYRAMCALIK (Yozgat/ Çekerek/ Karakaya Köyü)

Derleyen: Ömer Parlak

Derleme Yeri ve Tarihi: Yozgat/ Çekerek/ Karakaya Köyü, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Salif Şimşek, 65 yaşında, Yozgat doğumlu.

Yozgat'ta genelde bayramın ikinci gününden itibaren "bayramcalık" adıyla bir gelenek icra edilir. Bu gelenek, nişanlı ya da sözlü olanlar arasında gerçekleşir. Damat, ailesi ve akrabaları *gelinkızın* yani gelin adayının evine gitmeden önce haber verirler. Kız tarafı da misafirlerini ağırlamak için hazırlık yaparlar. Misafirler gelmeden önce kız tarafı akrabalarını evlerine davet eder. Kadınlar ve erkekler ayrı yerlerde otururlar. Yemekler yenir, çaylar içilir. Gelinkız misafir ağırlama ve ikramda hünerlerini herkese gösterir. Çay faslından sonra ortaya bir tepsi konur. Bu tepsinin içine gelinkız için getirilen hediyeler atılır. Kayınvalidesi de gelini için bir hediye hazırlamıştır. Daha sonra gelinin kız arkadaşları kendi aralarında müzik eşliğinde oynarlar, eğlenirler. Daha sonra gelen misafirler uğurlanır.

15. BAYRAMLAŞMA (Çankırı/Yapraklı/Tatlıpınar Köyü)

Derleyen: Nizam Çakır

Derleme Yeri ve Tarihi: Çankırı/Yapraklı/Tatlıpınar Köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: 1.İsmail Ayrancı, 1939 doğumlu, çitçi. 2. Mustafa Kara

Çankırı'nın Yapraklı ilçesine bağlı Tatlıpınar köyünde Ramazan Bayramı'nda köy meydanında bayramlaşma töreni gerçekleştirilmektedir. Bayram namazının ardından, camiden çıkan köy halkı yakındaki köy yemekhanesinin önünde toplanır. Daha sonra büyükten küçüğe doğru sıralanarak bütün köy halkı bayramlaşır. Yemekhanenin yanında kurulan köy odasında biraz sohbet ettikten sonra köyün kadınları tarafından imece usulü ile yapılan ve evlerden getirilen yemekler yenilir. Yemekler yendikten sonra gruplar halinde evler dolaşarak bayramlaşılır. Bu uygulama bayramın üç günü sürmektedir. Bu uygulamada genellikle bulgur pilavı, pirinç pilavı, yaprak sarması, lahana sarması, soğan yahnisi gibi yöresel yemekler hazırlanmaktadır. Genel kabule göre bu gelenek köy camisinin yapım yılı olan 1301'den beri devam ettirilmektedir.

16. BERAT (Amasya)

Derleyen: Süleyman Çelik

Derleme Yeri ve Tarihi: Amasya, 25.11.2009

Kaynak Kişi: Burhan Özbakır, 1944 doğumlu, emekli.

Berat geleneği, Amasya'nın bir bayramı karşılama geleneğidir. Geleneğe ismini veren Berat, af anlamını, beraat etmek anlamını taşır. Berat, aynı zamanda Amasya yöresinde bakırcıların, tenekeçilerin yaptığı, üstünde mum koyma yerleri olan, bir nevi şamdana benzeyen bir aydınlatma gereçidir.

Yöre halkının çocukları, tenekeçilerden, bakırcılardan temin ettikleri beratlarını jelatin vb. kâğıtlarla süsleyerek üzerlerine mum takıp beraat kandili gecesi camiye giderler. Camide büyükleriyle ibadetlerini yapan çocuklar, camiden çıktıklarında beratlarındaki mumları yakarak evlerine dağılırlardı. Sokaklar ellerinde beratlarıyla dolaşan çocuklardan dolayı ışıl ışıl parlar, yöre insanı o gecenin beraat gecesi olduğunu anlardı.

17. BEŞİK (Bolu/Göynük)

Derleyen: Sinem Okuyan

Derleme Yeri ve Tarihi: Bolu/Göynük, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Kamile Okuyan, 1932 doğumlu, ev hanımı.

Bolu'nun Göynük ilçesinde bayram sabahları çocuklar, topladıkları harçlıklar ile mahallelerine gelen "beşik" olarak adlandırılan salıncağa binerler. Beşik, çocukları parası yettiğı kadar sallar, parası bitip de biraz daha sallanmak isteyen çocuklar şu sözü üç kez tekrarlarlar:

heymana, heymana, heymana

Bunun üzerine beşikçi çocukları biraz daha sallar. Bu gelenek halen bayramlarda devam etmektedir.

18. BUHUR YAKMA (Muğla/Ortaca/Yeşilyurt)

Derleyen: Gamze Koca

Derleme Yeri ve Tarihi: Muğla /Ortaca / Yeşilyurt Köyü, Aralık 2008

Kaynak Kişi: Dürdane Koca, ev hanımı, 1964 doğumlu.

Muğla'nın Ortaca ilçesine bağlı Yeşilyurt köyünde her yıl Kurban ve Ramazan Bayramı'nın arife gününde "buhur yakma" geleneği gerçekleştirilmektedir.

Muğla'da yetişen günlük (sığla) ağacının kurumuş kabuklarına buhur denmektedir. Arife gününde akşam saatlerine doğru yakılan odunlar köz haline geldikten sonra tepsiye alınır. Közün üzerine kurumuş buhurlar konular ve bir Fatiha üç İhlâs suresi okunarak buhur yakma geleneği gerçekleştirilir. Buhur tütsü haline gelip koku çıkarmaya başladıktan sonra bu kokunun ölülerin ruhuna gideceğine ve ruhların huzura kavuşacağına inanılır. Bayramlarda mezarları ziyaret ve ölen yakınların hayrına yiyecek dağıtma halen süregelen uygulamalardandır.

19. CAMİ ÖNÜ YEMEĞİ (Samsun/Salıpazarı/Konakören Köyü)

Derleyen: Yüksel Acar

Derleme Yeri ve Tarihi: Samsun/Salıpazarı/Konakören Köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: 1. Rüştü Acar, 1932 doğumlu, çiftçi 2. Halis Semiz.

Samsun'un Salıpazarı ilçesine bağlı Konakören köyünde Ramazan ve Kurban Bayramları'nın ilk günü öğle namazından sonra cami önünde bayram yemeği yenir. (F:7, 8, 9) Hemen her evden gelen yemekler önce cami bahçesinde son sini gelene kadar bekletilir. Ramazan bayramı için çıkarılan yemekte kalabalık daha fazla olup kurban bayramında çıkan yemek biraz daha az kişiyle yapılmaktadır. Bunun sebebi ise köylülerin kurbanlarını şehre inip kesmeleridir.

Bayram yemeğine sadece erkekler katılmaktadır. Daha önceleri davullar çalınarak, güreşler yapılarak bir kutlama şeklinde gerçekleştirilen gelenek yetmişli yıllara kadar sürmüştür. Bugün ise sadece cami önünde bayram yemeğinin yenilmesi şeklinde gelenek sürdürülmektedir. Yemekte genellikle etli pilav, yoğurt, komposto verilir.

20. ÇOBAN BABA (Kütahya/Soğukçeşme/)

Derleyen: Müge Aydoğan

Derleme Yeri ve Tarihi: Kütahya/Soğukçeşme Köyü, Aralık 2008

Kaynak Kişi: Hikmet Yalçın, 55 yaşında, evli.

Soğukçeşme köyünde var olan kurban geleneği, Kütahya Eskişehir yolu üzerindeki Ilıca Erenler bölgesinde yer alan Çoban Baba türbesinde gerçekleştirilmektedir. Çoban Baba türbesinin yöre halkı için ayrı bir önemi bulunmaktadır. Kaynak kişinin aktardığına göre bu türbenin hikâyesi şu şekildedir; Erenler mevkiinde hayvanlarını otlatmakta olan bir çoban rahatsızlanır ve bitkin bir halde yere yığılır. Bir süre kendine gelemez. Kendine geldiğinde nur yüzlü bir kişinin onun hayvanlarına baktığını ve onlara zarar gelmesini engellediğini görür. Çoban tamamen kendine geldiğinde nur yüzlü kişi ortadan kaybolur. Çoban durumu köylüye anlatır. Köylü bu nur yüzlü kişinin önemli bir evliya olduğu kanaatine varır ve Çoban Baba adını verirler. O gün bu gündür Çoban Baba olarak anılır ve gerçek kabri olmasa da türbesi yapılır.

Bu türbe yörede yaşayanlar tarafından kutsal kabul edilmektedir ve etrafındaki ağaçlar kesilmez, orada hayvan otlatılmaz ve av yapılmaz. Bu kutsallığa bağlı olarak gelişen geleneklerden biri de kurban kesmektir. Her yıl türbe etrafında kurban kesilir, namaz kılınır, aşure dağıtılır. Oğlu askere gidip sağ salim dönenler, sınava girip başarılı olanlar, hastalıktan kurtulanlar, çocuğu olanlar adak kurbanı keserler. Bunun dışında Kurban Bayramı'nda ise kurbanlar Çoban Baba türbesi etrafında kesilmektedir. Kurban etinin bir kısmı, orada pişirilir ve kurban kesmeyenlere dağıtılır.

21. ÇOCUK SEVİNDİRME (Elazığ/Maden)

Derleyen: Gökhan Polat

Derleme Yeri ve Tarihi: Elazığ/ Maden, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Hediye Polat, 1976 doğumlu, ilkokul mezunu.

Elazığ'ın Maden İlçesi'nde Ramazan ve Kurban Bayramı'nın arife günlerinde mezarlık ziyareti ile birlikte hazırlanan şekerlemeler çocuklara dağıtılmaktadır.

Geceden hazırlanan çörekler ve erkekler tarafından önceden alınmış olan şekerlemeler ile birlikte arife sabahı mezarlığa gidilir. Mezarın başında dualar okunduktan sonra getirilen çörek ve şekerler mezarların başına konur. Büyükler gittikten sonra gelen çocuklar şekerleri alırlar. Bırakılan şekerlerin dışında çocuklara mezarlık dışında da şekerler dağıtılır. Mezarlıkta bayramlaşma da gerçekleştirildikten sonra herkes kendi dost ve akrabasını ziyaret eder, aile büyüklerinin yanına gider.

Aileler getirdikleri şekerleri mezarların başına koyarak ölen kişilerin ruhlarının sevineceğine, çocukların bu şekerleri yemesiyle de ruhların sevap kazanacağına inanmaktadırlar. Sonuç olarak Elazığ'ın Maden İlçesi'nde oluşan ve yöre halkı tarafından başka yerlere de taşınan bu gelenek yörede "çocuk sevindirme günü" olarak da adlandırılmaktadır.

22. ÇÖREK ÜLEŞME (Kırıkale/ Keskin/ Dağsolaklısı Köyü)

Derleyen: Çiğdem Kaya

Derleme Yeri ve Tarihi: Kırıkale/ Keskin/ Dağsolaklısı Köyü, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Üzeyir Doğu, Kırıkale doğumlu.

Ramazan ve Kurban bayramlarının bir gün öncesinde, arife günü, Kırıkale köylerinde, kuŐluk vakti bütün çocuklar geniŐŐe bir alanda toplanır. Çocuklar önlerine tabaklarını sıralarlar. Köydeki kadınlar “rek üleşme” diye tabir ettikleri hediyeleri hazırlarlar. Genelde bu hediyeler çörek olur ama başka hediyeler de verilir.

Köydeki ocuklara yetecek sayıda yapılan çörekler ya da diğer yiyecekler, tepsiler ile meydana getirilir. Çocuklara paylaŐtırılır. Çocuklar bu ikramlar sırasında Őiirler, maniler, Şarkılar söyleyip oyun oynarlar. Sonunda ise hediye getiren hane sahiplerini alkıŐlarlar. (F:10)

23. DEDE/SALINCAK KURMA (Denizli/Çardak/Beylerli)

Derleyen: Ebru Gök

Derleme Yeri ve Tarihi: Denizli/ Çardak / Beylerli Kasabası, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Ayşe Yıldırım, 58 yaşında.

Denizli Çardak ilçesi Beylerli kasabasında dokuz on yıl öncesine kadar her bayram yapılan salıncak kurma geleneği; köy meydanındaki “dede” adı verilen yaşlı bir ağacın çevresinde yapılmaktadır.(F:11)

Bayramın ikinci ve üçüncü günleri genellikle öğlen namazından sonra köyün gençleri tarafından Dede denilen yaşlı ağaca salıncak kurulmaktadır.(F:12,13,14) Dede ağacı köylü için çok kutsaldır ve ağacın kırılıp düşen dalları bile yakılmamaktadır, yakılması halinde bir musibetin baş göstereceğine inanılmaktadır. Dede ağacı ile ilgili bir anlatı ise şu şekildedir: “Eveli biri Urgancıoğlu diye biri varmış. Bu adamın evleri dedeye çok yakınmış, bir gün ağacın kırılan dallarını toplayıp evine götürmüş. Birkaç gün sonra bu adamın oğlu ölmüş. Cenazeye gelen köy halkı bu adamı: “Gördün mü? Bir şeye yaramadı...” diye kınamışlar o gün bu gündür kimse ağacın bir tek çöpünü bile almamış.”

Geleneğe çocukları sevindirmek amacıyla çikolata ve gofret dağıtılarak başlanır. Salıncağa binen kişi asla kendi sallanmaz. Dört kişi iki ipi ayrı ayrı tutar ve bu ipleri binen kişiye çarparak sallar. Sallayanların güçlü, kuvvetli ve erkek olmasına dikkat edilir. Fakat sallama işini iyi bilen kadınlar varsa onlar da sallayabilir. Bu arada mani türkü bilen kişiler de eğlenceye renk katarlar. Sallanan kişi korkmaz ise daha hızlı sallanarak korkması sağlanır. Eskiden dede denilen ağaca salıncak kurular genç kızlar ve erkekler burada birbirini görür, anneler oğullarına kız beğenirlermiş. Çoluk çocuk herkesin katıldığı bu eğlence ile uzun zamandır birbirini görmeyen akrabalar tekrar kaynaşır, çocuklar tanımadıkları akrabalarını görerek eğlenirler.

24. DEVE OYUNU (Bursa/ Dağ Yöresi)

Derleyen: Kadir Acar

Derleme Yeri ve Zamanı: Bursa, Ocak 2011

Kaynak Kişi: Ahmet Çiçek, 1964, Bursa Keles doğumlu.

Geleneksel oyunlardan biri olan Deve Oyunu kültürün aktarılması açısından Bursa'da ayrı bir öneme sahiptir. Her kurban bayramının birinci gecesinde köy meydanında toplanan erkeler, deve kılığına girerek önce oyun oynarlar. Kaynak kişinin aktardığına göre, beş kişinin oluşturduğu bu deve figürü kurban edilen develeri simgelediği için Kurban Bayramı'nda bu oyun oynanır. Daha sonra köyde kapı kapı dolaşarak et ve erzak toplarlar. Ertesi gün köy meydanında toplanan et ve erzaklar pişirilir. Hep birlikte bu yemekler yenir.

25. EBEBİŞ (Ankara/Kızılcahamam)

Derleyen: Hayriye Daşkın

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara/ Kızılcahamam, 15.12.2009.

Kaynak Kişi: Muzaffer Eken, 1951 Kızılcahamam doğumlu, evli, emekli öğretmen.

Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinin bir bayramlaşma geleneğidir. Geleneğin uygulanmasında çocuklar başrolde-dir. Kurban veya Ramazan bayramlarında, bayram günü sabahı, bayram namazından önce veya sonra, çocuklar kendi aralarında gruplar oluşturur. Grubun idarecisi olacak olan bir ebe seçilir. Ebe grubun ziyaret edeceği evleri belirler, bunun için ebe olacak çocuğun mahalleyi iyi bilmesi, mahalle halkını tanınması gerekir.

Her çocuğun elinde kendisine ait torbası vardır. Ebe önderliğinde bayram namazından önce veya sonra çocuklar bütün mahalleyi kapı kapı dolaşırlar. Büyüklerin ellerinden öpüp, karşılığında yemiş, şeker veya harçlık alırlar. Topladıkları bu yemiş, şeker veya paralara "ebebiş" denir.

Çocuklar bayramlaşma için kapısını çaldıkları evin önünde bir de tekerleme söylerler. Bu tekerleme şöyledir:

Ebebiş ebebiş

Vermeyen çürük diş

Tekerlemeyi duyan ev sahibi çocuklar için önceden hazırladığı harçlık, yemiş veya şekeri verir.

Bütün evler gezildikten sonra havanın durumuna göre ya açık havada ya da kapalı bir alanda toplanan çocuklar, ebebişleri aralarında pay ederler. Daha sonra ya herkes evine dağılır ya da hep beraber eğlenmeye devam ederler.

26. FERFENE (Ankara/Ayaş/Yağmurdere)

Derleyen: Nejla Karabulut

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara/Ayaş/Yağmurdere Köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: 1. Hasan Üstündağ 2: Rukiye Üstündağ, 1952 doğumlu, ilkokul mezunu.

Ankara'nın Ayaş ilçesine bağlı Yağmurdere köyünde Ramazan ve Kurban Bayramları'nda ferfene isimli gelenek icra edilmektedir. Kaynak kişilerin aktarımına göre yüz, yüz elli yıllık bir geçmişe sahip olan bu gelenekte; herkes kendi yaşlılarıyla bir araya gelir ve katılan kişiler maddi durumlarının yettiği kadarıyla kendi imkânları doğrultusunda yiyecek ve içecek olarak eğlenir.

Gençler gençlerle, yaşlılar yaşlılarla, çocuklar çocuklarla bir araya gelirler. Alınan yiyecekler evden ya da bakkaldan alınır. Köy odasında yemekler yenildikten sonra oyunlar oynanır, türküler söylenir. Geleneğin eskide kalmış uygulamalarından birinde de; bu beraberliğe katılmayan kişinin evinin önüne bir eşekle gidilir, ev sahibi eşeğe ters bindirilerek ferfene alanına getirilmiştir. Ferfene alanına getirilen kişiye; ıslatma, türkü söyletme, tef ve davul çaldırma, oynatma gibi cezalar verilmiştir.

27. FERFENE (Bolu/Gerede)

Derleyen: Sevtap Bayram

Derleme Yeri ve Tarihi: Bolu/Gerede, 31.12.2009.

Kaynak Kişi: Nazif İpek, 1960 Gerede doğumlu, emekli.

Ferfene geleneği, Bolu'nun Gerede ilçesinde yaşayan bir Ramazan geleneğidir.

Gerede'de Ramazan gecelerinde sohbet odalarında genellikle gençlerin katıldığı ve çevre köy ve kasabalardan da katılımların olduğu oyunlar oynanır. Bu oyunların en yaygın olanları yüzük saklama, kim vurdu, yemek yeme, iğneye ip saplama, elma kapma, kibrit atma, aşık atma ve Çingene oyunudur. Oyunlar bilgi ve beceriye dayalıdır. Bazı oyunların sonunda yenilen tarafa veya kişiye ceza verilir. Uzun havalar, türküler, oyun havaları söylenir ve mahalli sanatçılar ferfeneye renk katar.

Ferfene, değnekçi başı denilen kişi tarafından yönetilir. Herkes değnekçi başının dediklerine riayet etmek zorundadır. Ayrıca ferfenenin masrafları sohbe katılanlarca Delikanlı Başı denilen gence verilir. Ferfenenin bütün ikramlarıyla Delikanlı Başı ilgilenir. İkramda genellikle çorba, et yemeği, pilav, hoşaf ve tatlı bulunur.

Delikanlı Başı, köy ağası ve muhtarın yanında misafirlerle birlikte başköşede oturur. Oyunlarda Değnekçi Başı bir hakem tayin eder ve oyunların idaresini ona bırakır. Ferfene başında köy muhtarı, köy ağası veya delikanlı başı konuşma yapar. Ferfenenin sonunda da herkes birbiriyle kucaklaşır, küçükler büyüklerin ellerini öper, herkes birbirinden helallik alır ve bu sayede de küskünlüklerin önüne geçilmiş olur. Veda faslının arkasından herkes evlerine dağılır.

28. FERFENE (Çankırı/Orta/Kalfat Köyü)

Derleyen: Semra Tan

Derleme Yeri ve Tarihi: Çankırı/Orta/Kalfat Köyü, 19.12.2009.

Kaynak Kişiler: **1.** Ayşe Aslantaş, Çankırı doğumlu, evli, ev hanımı, **2.** Zehra Gindeközü, 1960 doğumlu, evli, ilkokul mezunu.

Ferfene, Çankırı'nın Kalfat Köyü'nde arife ve bayram günü çocukların bayramlaşma ve eğlence geleneğidir.

Arife günü köyün çocukları kendi aralarında gruplar oluşturarak o günün akşamı buluşmak üzere sözleşirler. Herkes gelirken bir miktar para getirmelidir. Akşam buluşan çocuklar topladıkları para ile bakkaldan helva, şeker vb. yiyecekler alıp, beraberce yiyip eğlenirler. Ferfene adını verdikleri bu toplanmayı genelde boş bir evde yapan çocuklar, bayram sabahına kadar uyumazlar. Uyuyanlara türlü şakalar yaparlar ve sabah ezanıyla herkes evlerine dağılırlar.

29. GELİN BOHÇASI (Ankara/ Kazan)

Derleyen: Selen İpeksümer

Derleme Yeri ve Zamanı: Ankara, Aralık 2010

Kaynak Kişi: 1. Yasemin Kurun, 1963, Diyarbakır doğumlu, 2. Emine Güler, 1963, Ankara doğumlu.

Henüz evlenmemiş, nişanlı olan gelin, bayram günlerinde müstakbel kayınvalidesi tarafından ziyaret edilir. Kayınvalidesi bir bohça hazırlayarak dünürlerinin evine gider. Bohçasını takdim eder. Bohçanın içinde seccade, tespih, terlik, yemeni, çorap ve çarşaf bulunur. Bunun yanında mutlaka altın da geline hediye edilir.

Ankara'nın Kazan ilçesinde yaşayan bir başka gelenek de şöyledir:

Bayram günü damat nişanlısına bohça götürür. Bohçanın içinde çorap, tülbent, eşarp, seccade gibi hediyeler konur. Gelinin evinde damadın ayakkabısı saklanır. Damat para vererek ayakkabısını alır. Yemekler yenir. Gençler aralarında tepsi dolaştırırlar. Bu tepsiye herkes bir miktar para koyar. Biriken par geline verilir. (F:15)

30. GELİN ÇÖREĞİ (Tokat)

Derleyen: Züleyha Güden

Derleme Yeri ve Tarihi: Tokat, 30.10.2009.

Kaynak Kişi: Şerife Şenvarıcı, 1940 Tokat doğumlu, evli, ev hanımı.

Gelin Çöreği, Tokat ilinden derlenmiş, arife günü gelinlik kıza erkek evi tarafından hediye götürme geleneğidir. Kaynak kişinin anlattığına göre, Ramazan bayramı arifesinde, damat tarafı Gelin Çöreği hazırlar. Gelin Çöreğini özel olarak hazırlayan fırınlar vardır. Hazırlanan Gelin Çöreğini eskiden faytonlarla ve davul zurna eşliğinde kız tarafına götürürlerken şimdi ise arabayla götürmektedirler.

Ramazan bayramının arifesi günü götürülen Gelin Çöreği, kız tarafına ikram edilir. Çöreğin yanında, kuru üzüm, leblebi, fındık, şeker gibi çeşitli yiyeceklerde ikram edilir. Kız tarafının erkek tarafını buyur etmesiyle hep beraber Gelin Çöreği ve yiyecekler yenir, yine hep birlikte eğlenirler.

Bayramın 2. günü ise gelin tarafı sarma, keşkek gibi düğün yemekleri yaparak damat tarafını Gelin Çöreğini yemeye davet eder. Damat tarafı yine hediyelerle gelir ve birlikte yemekleri yiyip eğlenirler.

31. GELİN GÖRME (Ankara/Çamlıdere/Çukurören Köyü)

Derleyen: Merve Bal

Derleme Yer ve Tarihi: Ankara, Aralık 2010.

Kaynak Kişi: Durhanim Balla, Ankara/Çamlıdere/Çukurören Köyü doğumlu.

Gelin görme geleneği Ankara'nın Çamlıdere ilçesinin Çukurören Köyü'nde sadece bayram günlerinde gerçekleştirilir.

Damat adayı bayram namazından çıkar çıkmaz aldığı hediyelerle birlikte nişanlısının evine gider. Hediyeler arasında toka, küpe, ayna, çakı gibi birçok hediye bulunur. Damat hediyelerini takdim ettikten sonra evine döner. Öğle vakitlerine doğru gelin mutlaka un helvası yapar. Ayran, yoğurt veya süt gibi yiyeceklerden de yanına alarak kayınvalidesinin evine gider. Un helvası "tatlı yiyelim, tatlı konuşalım" mesajı verirken un helvasız yapılan ziyaret olumsuz karşılanır. Gelin kayınvalidesine giderken yanında üç beş kız arkadaşı da olur. Arkadaşlarına damadın aldığı hediyeleri dağıtır. Fakat en güzel hediye kendine ayırır.

32. GENCER (Aydın/Nazilli)

Derleyen: 1. Pakize Özturan 2. Neslihan Ergen

Derleme Yeri ve Tarihi: 1.Aydın/ Nazilli, Aralık 2008 2.Ankara, Aralık 2009.

Kaynak Kişi: 1. Emine Özturan, 45 yaşında, evli. 2. Nuriye Güzeloğlu, 1986 doğumlu, öğrenci, Aydın Eğitim, Kültür ve Yardımlaşma Derneği Gençlik Komitesi başkanı.

Aydın'ın birçok yerinde gerçekleştirilen bir bayram geleneğidir. Bayramın ikinci günü bütün kasabalarda, üçüncü günü küçük ilçelerde dördüncü günü Aydın merkez ve Nazilli gibi büyük ilçelerde uygulanmaktadır.

Nazilli ilçesinde Kurban ve Ramazan Bayramı'nın dördüncü gününde icra edilen gencer" geleneği; ilçeye yakın çeşitli yerleşim yerlerinden gelen halkın katılımı ile gerçekleştirilir. Gencer ilçe meydanın ve orada gerçekleştirilen etkinliğin adıdır.(F: 16) Gencer geleneğinin hikâyesi ise şu şekildedir: "Eskiden birbirini beğenen genç kız ve delikanlıların tanışma mekânı olan Gencer bugün bu özelliğini yitirmiştir. Tarak önemli bir tanışma aracıymış gençler için. Birbirini beğenen genç kız ve delikanlı tarak vererek tanışmış. Bu bir bakıma evlilik için ilk adımımış."

Ramazan ve Kurban Bayramı'nın dördüncü günü çevre yerleşim birimlerinden gelenler gencer etkinliğinde toplanır ve meydanı gezerler.(F: 18,20,21,) Bugün halen devam eden gelenekte giyim eşyası vb. hediyelikler satılmaktadır. Bu meydan etkinliğinin sembolleri ise gencer macunu (F: 17) ve susam helvasıdır. Meydanda büyük kazanlar içinde, tahta kaşıklar ile plastik kaplara konularak ikram edilen gencer macununun yapılışı ise şu şekildedir: Çöven otu kaynatılır, suyu ayrıldıktan sonra önceden kaynatılan şerbetin içine atılır. Beyaz macun haline gelinceye kadar tekrar kaynatılır. (F:19) Orta Anadolu'da köpük helvası da denilen Gencer macunu ile ilgili halk inanışları da bulunmaktadır. Bir macun ustasının anlattığına göre; bu macunu yiyen çiftler bir yıl boyunca kavga etmezmiş. Bazı özelliklerini yitirse de bu gelenek günümüzde yaşatılmaktadır.

33. HELESA (Sinop)

Derleyen: Özlem Özilhan

Derleme Yeri ve Tarihi: Sinop/ Gerze, 20.12.2009.

Kaynak Kişi: Cengiz Özdemir, 1960 Sinop doğumlu, evli, emekli.

Helesa, Sinop iline özgü bir bayram ritüeli olup, ortaya çıkışı konusunda yaygın bir efsane anlatılmaktadır.

Efsaneye göre, kış mevsimlerinde Karadeniz’de yelken açan gemiler sığınacak üç liman bulurlarmış. Bu limanlar, Temmuz, Ağustos ve Sinop’muş. Fakat Temmuz ve Ağustos limanları fırtınalı zamanlarda dalgaları engelleyemedikleri için gemiler Sinop limanına yanaşmış.

Böyle fırtınalı günlerin birinde bir gemi Sinop limanına yanaşır. Haftalarca limanda kalır ve gemicilerin kumanyaları biter. Gemiciler de karaya çıkıp insanlardan yiyecek dilenmek istemezler. Geminin kaptanının aklına bir fikir gelir ve eline feneri alıp ev ev mani söyleyerek dolaşır ve yiyecek içecek toplar.

Bugünden sonra bu uygulama Sinop’ta gelenek hâlini alır ve her Ramazan ayının on beşinden başlayarak her akşam Helesa’ya çıkılır. Yörenin gençleri, fenerlerle, mumlarla süsledikleri kayıklarıyla kıyıya çıkarlar. Akşam iftardan sonra bu kayıkları dörder beşer kişi omuzlarına alıp mahalleye gelirler.(F:22) Kayığı her evden görülecek şekilde açık bir alana koyarlar ve her evin kapısının önünde Helesa manisinden parçalar söyleyerek bahşiş toplarlar. Evlerden Helesacılara bahşişler atılır ve bu bahşişler bir mendilin içine koyulup, düştüğü yer görülsün diye mendilin ucu yakılır. Helesa manilerinden iki örnek şöyledir:

Bismillahla başlayalım

Ayva dalı taşlayalım

Bu yıl burada kışlayalım

Helesa yelesa

Heyemola yusa hop

Altımızda çürük minder

Altını üstüne dönder

Aman beyim bahşış gönder

Helesa yelesa

Heyemola yusa hop

Toplanan bahşışler bir hayır kurumuna bağışlanır. Helesa geleneği uygulaması tam bir şenlik havasında geçer ve hâlen Sinop'ta bütün canlılığıyla yaşatılmaktadır.

34. HEY HAY GOCA (Tosya)

Derleyen: Arife Karayazı

Derleme Yeri ve Tarihi: Tosya/ Şehre Küstüm Mahallesi, Ocak 2011

Kaynak Kişi: Hüseyin Yörük, 1961, Tosya doğumlu. Kazım Şahin, 1955 doğumlu, Tosya Belediyesi başkanı.

Tosya'da uzun zamandır süren fakat git gide azalmaya başlayan bir gelenek yaşatılmaya çalışılmaktadır. Ramazan günlerinde teravih namazından sonra mahallenin çocukları bir araya gelir. Kapı kapı dolaşan bu çocuklar şu maniyi söylerler:

Hey hey goca tuz goca

Gözlerin yıldız goca

Beş olmazsa on olsun

Tek ... hoş olsun

Hoş bayram, ıramazan

Kandiller dizin dizin

Beş para benim gözüm

Abdül leylek abdül leylek

Bizim cami tankır tunkur

Ben sandım ki tezgah dolu

Bizim sıçan hafız olmuş

İnce sesten Yasin okur

İner tarlada bitlenir

Gelir bize evitlenir

Gocayıysa yiğitlenir

Hey hey goca tuz goca

Gözlerin yıldız goca

Ocak başında minder

Hanım teyze kısmetimizi gönder

Bekleye bekleye usandık

Ocak başında kömür

Efendi amcamıza ömür

Mani okunup bittikten sonra ev halkı çocuklara elma, üzüm, şeker vb. yiyeceklerden vererek onları mutlu eder. Daha sonra çocuklar topladıkları yiyecekleri bölüşürler. (F:23)

35. İP ÇEKME (Bursa/ Osmangazi)

Derleyen: H. Derya Kocahüseyinoğlu

Derleme Yeri ve Tarihi: Bursa, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Fatma şahin, 1976, Samsun doğumlu.

Bursa'nın Osmangazi ilçesinde kandil günlerinde çocuklar tarafından bir gelenek icra edilir. İp çekme denen bu uygulama şöyle yapılır: Mahalle çocukları sokakta karşılıklı durular. Aralarında bir ip gererler. "Ya mum ya para" diyerek her geçenden kandil için bir hediye alırlar. Oradan geçenler de hem o günün sadakasını vermek hem de çocukları mutlu etmek için para, kek, çikolata vb. hediyeler verirler. "Kandil hayrı" niyetiyle yapılan kandil simidi, baklavası gibi özel yiyecekler de çocuklara ikram edilir. (F:24)

36. KAHKE (Gaziantep)

Derleyen: Seyit Ülker

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara – 24.12.2009

Kaynak Kişi: Abdulkadir Cevizli, 1957 doğumlu, üniversite mezunu, emekli.

Kahke, Gaziantep ilinin bir bayramlaşma geleneğidir.

Geleneğe adını veren “kahke” un, yağ ve su ile yapılan bir yiyecektir. Serin fırın tekniği denilen kısık ateşte uzun süre pişirmek suretiyle hazırlanır. Bunun nedeni ise kahkelerin erkenden soğumalarını önlemektir. Kahkeler Ramazan bayramının arifesinde yapılır, evlerde hazır edilir ve bayram günü eve gelen misafirlere ikram edilir.

Yöre çocukları, kapı kapı dolaşarak, büyüklerin ellerini öper, kapısını çaldıkları evin durumuna göre, bazen para, bazen şeker vs. yiyeceklerle, sıklıkla da kahke ile sevindirilirler. Çocuklar, kahke toplamak için bazen ağaçtan yapılmış çubuk, bazen de plastik vb. torbalar kullanır.

Kahke yapımı ve geleneği halen Gaziantep’te yaşatılmaktadır.

37. KANDİL YAKMA (Bolu/Göynük)

Derleyen: Sinem Okuyan

Derleme Yeri ve Tarihi: Bolu/Göynük, 08.01.2010.

Kaynak Kişi: Kamile Okuyan, 1932 doğumlu, ev hanımı.

Kandil Yakma, Bolu ilinin Göynük ilçesinin bir kandil karşılama geleneğidir.

Kandil gününden birkaç gün önce yöre insanı hazırlıklara başlar. Buğdaylar öğütülür, elenir, teknelerde hamurlar karılır, taş fırınlarda çörekler yapılır, sıklmalar yapıp konu komşuya dağıtılır. Herkes durumuna göre bir şeyler yapıp hayır için dağıtır.

Kandil gecesi camilerde ve evde yapılan dualar ve ibadetlerden sonra ertesi gün herkes birbirini ziyaret eder, küçükler büyüklerin ellerini öper. Kandil günleri de bayram havasında kutlanır, çocuklar sevindirilir.

38. KARAKUCAK GÜREŞİ (Bartın/ Gerişkatırcı/ Yanaz Köyü)

Derleyen: Meleknur Altıntaş

Derleme Yeri ve Tarihi: Bartın/Kocareis Köyü, Aralık 2010

Kaynak Kişi: S. Kenan Altıntaş, Bartın Kocareis Köyü doğumlu.

Bartın'ın merkez köylerinden olan Yamaz Köyü'nde her yıl Kurban Bayramı'nda Karakucak güreş müsabakaları düzenlenir. Bayramın her günü düzenlenir. Başpehlivan olan kaynak kişi gönüllü olarak Ramazan Bayramı'ndan itibaren güreş hazırlıklarına başlandığını bildirir. Başpehlivanlar gençlere Karakucak güreşini öğretir. Böylece geleneğin devamlılığı sağlanır. Üç dört ay eğitim gören gençler Kurban Bayram'ında güreşe tutuşurlar. Aldıkları derecelere göre hediyeler alırlar. (F:25,26)

39. KEŞKEK (Ağrı)

Derleyen: Fatma Cömert

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Zahide Öztürk, Ağrı doğumlu.

Anadolu'nun birçok kentinde düğün, askere veya Hacca uğurlama gibi özel günler için yapılan keşkek yemeği Ağrı'da da yapılmaktadır. Ana malzemesi buğday ve kırmızı ettir. Bazı yörelerde tavuk etinden de yapılır. Odun ateşinde özel çömlek veya kazanların içinde, tahta kaşık ile dakikalarca karıştırılarak yapılan bir yemektir. Yörelere göre farklı adlar alan keşkek, Ağrı'da da "halise" olarak bilinir. Fakat en yaygın adı keşkektir. Keşkek genelde, erkekler tarafından yapılır. Çünkü yemeğin iyice ezilmesi gerekir. Bunu için de erkek gücüne ihtiyaç duyulur. Ağrı'da keşkek, genellikle bayramlar gibi özel günlerde yapılır. Erkekler bayram namazına gitmeden önce, yakılan büyük ateşler üzerinde keşkeği pişirmeye başlarlar.

40. KEŞKEK (Aydın/Nazilli/Güzel Köyü)

Derleyen: Esra Kuloğlu

Derleme Yeri ve Tarihi: Aydın/Nazilli/Güzel köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Resul Kaynak, 75 yaşında, ilkokul mezunu, çiftçi.

Keşkek geleneği Aydın'ın Nazilli ilçesine bağlı Güzel köyünde her yıl Ramazan Bayramı'nda gerçekleştirilir. Keşkek birçok yörede yapılmaktadır ancak Güzel'de yapılan diğerlerinden farklıdır. En önemli farkı, halkın ortak çabası ile Ramazan Bayramları'nda yapılması ve bu şekilde gelenekselleşmesidir. Bazı yörelerde tavuk etinden yapılan keşkek Güzel köyünde köy halkının ortak aldığı koyun etinden yapılmaktadır. Keşkek ismini dövdüğü ağaç tokmaktan alır. Kazanlarda pişirilen keşkekler bu tokmaklarla dövülerek macun haline getirilir. Keşkek buğday ve et ile yapılır.

Köylüler keşkek için gerekli olan malzemeleri Ramazan Bayramı'na girmeden arife gecesini alırlar. Usta kişiler köyün uygun bir yerinde keşkeği hazırlar. Köy halkı da yapılan keşkeğe özellikle tokmaklarla dövme aşamasında yardımcı olur ve keşkeğin yapımı arife gecesinde bitmiş olur.

Bayram namazından sonra sıraya girerek birbirleriyle bayramlaşan köylüler arasında, dargınlar ve küskünler özellikle bir araya getirilerek barışmaları sağlanır. Bayramlaşan köylüler hep beraber arabalara binerek mezarlık ziyareti yaparlar. Kabir ziyaretinin ardından keşkek dağıtımını başlar. Oradan geçen misafirlere de ikram edilen keşkeğin kalan kısmını isteyenler evlerine götürür.

41. KEŞKEK YEMEĞİ (Tokat/Pazar)

Derleyen: Onur Yalçın

Derleme Yeri ve Tarihi: Tokat/ Pazar, 30.11.2009.

Kaynak Kişi: Necla AktaŐ, 1935 doğumlu, ev hanımı.

Tokat'ın birçok ilçesinde gürülen bu gelenekte, düğün, Şenlik vb günlerde yapılan keşkek yemeği, Ramazan ayında da yapılarak, gelen misafirlere ikram edilir.

Kaynak kişinin verdiği bilgiye göre, arife günü, yarma, nohut, kemikli et, yağ, tuz, karabiber, ilikli kemikli et, akşam hazırlanır, çemenlenir ve bekletilir. Ertesi gün, bekletilen etler alınır, tuz ilave edilir ve pişirilir. Et piŐtiĐinde ayıklanmıŐ ve yıkanmıŐ yarma ve nohut ilave edilir. Tuz ve baharat ilave edilir, ağır ateşte piŐmeye bırakılır. Yağı ve suyu eklendikten sonra keşkek yemeği hazırlanmıŐ olur.

Özellikle Ramazan bayramında yapılan bu yemek, bayram günü gelen misafirlere ikram edilir. Hazırlanmasının ve yapılıŐının zorluğu nedeniyle misafire verilen önemin vurgulanması ağısından da bayramda bu yemeğin ikramı dikkate değerdir.

42. KEREVİÇ (Gaziantep)

Derleyen: Ayşe Gül KOÇ

Derleme Yeri ve Zamanı: Ankara, Ocak 2011

Kaynak Kişi: Zeynep Bozbulut, 1964, Gaziantep doğumlu.

Kekeviç (kereviç, gerebiç) bir çeşit tatlıdır. Gaziantep'te Ramazan Bayramı'ndan on beş yirmi gün önce bu tatlıyı yapmak için hazırlıklar yapılır. Fazla miktarda yapıldığı için imece usulü tatlı yapılır. Kadınlar her gün birinin evinde toplanarak kekeviç yaparlar. Kekeviç büyük fırınlarda pişirilir. Bu sebeple fırınlar için sıra beklenir. Kekeviğin yapımında un, irmik, şeker, yumurta, tereyağı kullanılır. İçinde ceviz bulunan bu tatlı, kurabiye kıvamındadır. Gaziantep'te bayramda misafirlere mutlaka ikram edilir. (F:27)

43. KIZLAR BAYRAMI (Zonguldak/Alaplı)

Derleyen: Sertaç Haluk Türkcan

Derleme Yeri ve Tarihi: Zonguldak/Alaplı, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: İzzet Gündoğdu, Memur, 42 yaşında.

“Kızlar bayramı” Zonguldak’ın Alaplı beldesinde gençlik bayramı olarak da adlandırılan, Ramazan ve Kurban Bayramları’nın son gününde kutlanan bir gelenektir. Bu bayram sayesinde gençler birbirleri ile kaynaşır, evlenip yuva kurarlar. Köyler arasında yapılan ziyaretler ve bayramın değişik günleri sırayla üç dört köyün birleşerek aynı köye gitmesi ile ortaya çıkan bir gelenektir. Diğer köylerden gelen misafirler ev ev dolaşarak bayram ziyaretinde bulunur, bu bayramlaşma Kurban Bayramı’nın ilk üç günü devam eder. Dördüncü günü oluşan boşlukta ve Ramazan Bayramı’nın son gününün ertesi günü “kızlar bayramı” adı verilen kutlamalar yapılır. Hükümet Caddesi’nde sabahın erken saatlerinde toplanan kalabalık içinde genç kız ve erkekler birbirlerini beğenirken, uzun zamandır görüşmeyen akrabalar da birbirleri ile hasret gidermektedir. Köylerden gelen kızlar ve erkekler yöresel kıyafetlerini giyerler. Toplanan gençler şu türküyü söylemeye başlar:

Kaptaşın altı bayır,

Yanıyom cayır cayır,

Ana beni eversene,

Hem sevap işlersin hem de hayır

44. KOKKUDU KOK (Ankara/Mamak/Kutludüğün Kasabası)

Derleyen: Yağmur Telli

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara/Kutludüğün, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Dilek Bostan, 46 yaşında, ev hanımı, ilkokul mezunu.

“Kokkudu kok” Ankara’nın Mamak ilçesi Kutludüğün kasabasında Ramazan ve Kurban Bayramı’nın arife günlerinde gerçekleştirilen bir gelenektir. Kış aylarında, Öküz Dağı olarak isimlendirilen dağa çıkan çobanları, daha güçlü ve dayanıklı kılmak için un, tereyağı, pekmezden üretilen “öküz helvası” azık (yiyecek) olarak çobanlara verilir. Öküz helvası pişirildiğinde etrafı saran tereyağı kokusunu alan çocuklar “koktu”, “koktu”, “kokuyo” diyerek bağırırken zamanla bu durum “kokkudu kok” geleneği hâlini almıştır. Helva istemenin diğer adı da “koku almak”tır. Yüz elli iki yüz yıllık bir gelenek olan kokkudu kok günlük hayata da yerleşmiştir. Mutfaktan güzel bir koku geldiğinde ev halkı veya komşular “kokkudu kok ne pişiriyon kokuduyon” diyerek bu geleneğe bir gönderme yapmaktadır.

Arife günü öğleden sonra banyo yaptırılan çocuklar koku istemeye hazırlanırlar. Bütün mahallenin çocukları toplanarak helva kokusunu aldıkları evlere giderken “kokkudu kok” diyerek bağırırlar. Evlerden helvaları toplayan çocuklar daha sonra topladıkları helvaları birleştirerek paylaşırlar. Bayramlarda öküz helvası yapan evler azalmıştır ancak bayramlar dışında da bu helva tatlı olarak yapılmaktadır.

45. KONAK (Ankara/ Kızılcahamam, Çamlıdere)

Derleyen: Merve Soylu

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara/ Çamlıdere, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Hâkime Bağönü, 1958 doğumlu.

Konak, Kızılcahamam ve amlıdere ilçelerinde Ramazan ayında icra edilen bir gelenektir. Bu gelenek; Ramazan ayının birinci günü başlayıp yirmi dokuzuncu günü sona erer. Köyde en baştaki yani bir numaralı haneden başlayarak, bütün köylünün sırayla yemek vermesidir. Konak bir nevi iftar yemeğidir. Sadece arife günü yemek verilmez. O gün her aile orucunu kendi evinde açar. Köyün bir ucundan Ramazan ayının birinci gününde başlayan gelenek köyün diğer ucundaki evde yirmi dokuzuncu günde sonuçlandırılır. Yıllardır devam eden gelenek de davetler herkesin evine gidilerek yapılmaz, köy halkı sıraya uygun olarak yemeğe katılır.

Konak sırası gelen evde hazırlıklar bir iki gün öncesinden başlar. Yemeğin verileceği günün sabahı hamur yoğrulur ve akşamki yemeğin bazlamaları yapılır. Bazlama piştikten sonra konak geleneğinin önemli bir yemeği olan testi yemeği pişirilir. Desti yemeği amlıdere yöresinin önemli yemeklerinden biridir. Pişirilmesi uzun ve zahmetli bir yemektir. Bu yemeğin yanı sıra tarhana çorbası, mantı, salata, komposto ve tatlı konak geleneğinde mutlaka bulunan yemeklerdir. Erkekler köy odasına, hanımlar ise konak sahibinin evine gelirler. Konak sahibi iftara on beş, yirmi dakika kala odadaki gençlerle birlikte komşularına ikram edeceği yemeği köy odasına getirir. Yemeğin ardından köy imamı sofraya dua yapar ve ertesi gün yemek verecek olan kişi herkesi yemeğe davet ettiğini duyurur. İftar vaktinden sonra kılınan teravih namazının ardından konak sahibi herkesi tekrardan odaya davet eder. Hanımlar ise yine konak sahibinin evine gider. Odada çay servisi yapıldıktan sonra eğlence başlar, oyunlar oynanır. Burada oynanan oyunlardan biri olan “aşık oyunu” şu şekilde oynanmaktadır: Bir karış uzunluğunda iki çomak ortadan ikiye bölünür. Bunlardan dört yarım çomak elde edilir. Bu çomaklar eşleriyle birleştirilir. Oyuncu çomakları yere atar; iç veya dış kısmının gelmesine göre oyuncu oyunu kazanır veya kaybeder. Bu oyun şekerine, cevizine,

leblebisine, fındık ve fıstığına oynanabilir. Hanımlar ise konak sahibinin evinde oyunlar oynayıp, türküler söylerler. Konak verme geleneği yöre halkı için oldukça önemlidir. Zengin, fakir herkes konağa bakar ve bunu bir sosyal dayanışma olarak görürler. Konak geleneği sayesinde Ramazan ayında komşuluk ilişkileri ve sosyal paylaşım daha da güçlenmektedir.

46. KÖÇEK OYUNU (Kırıkkale/Keskin)

Derleyen: Gülşen Dilara Toksarı

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara/Etlik, 15.12.2009.

Kaynak Kişi: Murat Naci Toksarı, 1962 Keskin doğumlu, askeriyeden emekli.

Köçek oyunu, Kırıkkale'nin Keskin ilçesinde çocukların uyguladığı Ramazan ayında bahşiş toplama geleneğidir.

Köçek oyunu geleneği Ramazan ayının, özellikle gecelerin kısa olduğu yaz mevsimine denk geldiği zamanlarda, köyün çocukları tarafından kılık değiştirilerek icra edilir. Çocuklar beşer, altışar kişilik gruplar oluşturur ve evlerinden bir tane kadın elbisesi ve bir tane de yetişkin erkek elbisesi getirirler. Teravih namazı bittikten sonra çocuğun birisi kadın elbisesini, bir başkası da büyük erkek kıyafetini giyer. Küçük makyajlarla sakal veya bıyık da yapılır. Ayrıca kılık değiştiren çocuklar karı koca, diğer çocuklar da onların çocukları sayılır. Kapı kapı dolaşıp, ev sahibi dışarı çıktığında hep bir ağızdan oyun havası söylerler ve aynı zamanda hepsi oynar. Oyun bittikten sonra ev sahibinin hazırlamış olduğu bahşişleri (buğday, arpa, buldur, fasulye vb.) toplayıp daha sonra kendi aralarında pay ederler ve evlere dağılırlar. Ramazan ayı boyunca oyun devam edeceği için her gün ancak iki-üç ev gezebilirler.

47. KÖY ODASI (Ankara/Kazan)

Derleyen: Hüseyin Yavuz

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara/ Kazan/İçören köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Yeter Altınok, 1952 doğumlu, ilkokul mezunu.

“Arife” günü köy odasında yapılan bu toplantı Ankara’nın Kazan ilçesine bağlı İçören köyünde gerçekleştirilen bir bayram geleneğidir. On yıl öncesine kadar sık sık gerçekleştirilen bu gelenek günümüzde azalmıştır.

Kurban Bayramı’nın ilk günü veya Arife gününde köyde bulunan yaşlılar, gençler ve çocukların köy odasında bir araya gelmesiyle ve büyüklerin başlarından geçen olaylardan, kıssa ve hikâyelerden, köyle ilgili konulardan söz etmeleriyle başlar. Genel olarak kadınların bir araya gelerek yaptıkları gözleme, sarı burma tatlısı, et kavurması, tufalak (sulu köfte), yayla çorbası ve tatlılar toplantıya katılanlara ikram edilir.

Bayram namazından yaklaşık bir saat sonra köy odasında toplanılır. Kısa bir sohbetin ardından köyün kadınlarının yaptıkları yemekler köy odasına getiriler. Bu yemekleri, köy kadınları belli evlerde toplanarak yaparlar. Yemekler genellikle köyün en yaşlı, en tecrübeli, bilgelikleriyle köyde kendilerini kanıtlamış kadınların evlerinde, onların nezaretinde yapılmaktadır. Genellikle yemekleri yaşı ilerlemiş olanlar yaparken gençler ise onların çıraklığını yaparak yemek yapma konusunda uzmanlaşırlar. Odada yemekler yendikten sonra sohbetler başlar. Büyükler anlatırken küçükler dinler ayrıca başka şehirlerde oturan köylüler de bu toplantıya katılırlar. Odada öğlen vaktine kadar oturan köylüler bayram ziyaretine çıkarlar. Bayram ziyaretinin ardından kurbanlar kesilir. Kesilen kurban etinin bir kısmı köy odasındaki yemeklik kısmına bırakılır. Böylelikle kurban kesemeyenlerin ihtiyaçları karşılanır.

48. KÖY ODASINDA OYNANAN OYUNLAR (Çankırı/ Orta/ Sancar Köyü)

Derleyen: Satıgöl Koç

Derleme Yeri ve Tarihi: Çankırı, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Aynur Yıldırım, 50 yaşında, Çankırı doğumlu.

Köy odalarında bayram günleri herkes birbirine ayrı bir özen gösterilir. Bayramlaşma ve yemek ikramından sonra odalarda oyunlar oynanır. Çankırı yöresine özgü oyunlardan birkaçı şöyledir:

Dız Oyunu: Üç kişi ayakta yan yana dizilir. Yandakilerin bir kolu ortadaki kişiye doğru uzatılır. Ortadaki kişinin başında şapka bulunur. Ortadaki kişi “dız” diyerek yandakilere vurmaya başlar. Yandakiler de ortadaki kişinin şapkasını düşürmeye çalışır.

Kızdı Kayış Oyunu: Kemer; bozuk para veya yüzükle oynanır. On on beş kişi oturur. Ebe olan kişi parayı birinin eline koyar. Oyuncular saklana parayı bulmaya çalışır. Para bulunana kadar ebe, oyuncuların ellerine kayışla vurur.

Testi Tutmaca Oyunu: İkişerli olarak eşlenilir. Biri testi tutar diğeri de şu tekerlemeyi söyler:

Eşim eşim ekşin eşim

Kulağı kuyruğu düşkün eşim

Bencileyin şaşkın eşim

Bunu elinde ne tutup durursun

Eşi de “Ben tutmayım da kim tutsun?” diye karşılık verir ve eşi birinin adını söyler. Böylece sıra diğer eşlere gelir. Herkes adı söylendiği zaman testiye eline alır.

49. KURBAN (Ordu/Ünye/Aydıntepe Köyü)

Derleyen: Murat Yıldız

Derleme Yeri ve Tarihi: Ordu/ Ünye/ Aydıntepe köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Ahmet Aydın, 1964 doğumlu, lise mezunu.

Ordu'nun Ünye ilçesine bağlı Aydıntepe köyünde her yıl Kurban Bayramı'nda “kurban” olarak adlandırılan bir gelenek icra edilir. Bayramın birinci günü bayram namazından sonra köylü caminin önünde toplanır. Cami imamı tarafından orada bulunan kalabalığa hitaben Kur'an okunur. Kur'an okunduktan sonra cami imamıyla birlikte hep bir ağızdan tekbir getirilerek herkes evine döner ve kurbanlar kesilir. Kurbanlar kesildikten sonra etler parçalanır, her evden birer parça et alınır ve cami önünde bir aşçı tarafından pişirilir. Aşçıya her evden bir kadın yardımcı olur. Herkesin bir arada olması sebebiyle şenlik havasında hazırlanan yemekler yendikten sonra cami imamıyla birlikte köy mezarlığına gidilir. Mezarlık ziyaretinin ardından köydeki yaşlı ve kimsesizlere bayram ziyaretine gidilir.

50. KÜPECİK (Konya/ Karapınar)

Derleyen: Numan Sabit Türk

Derleme Yeri ve Tarihi: Konya/ Karapınar, 20.12.2009.

Kaynak Kişi: Mustafa Karacan, evli, Diyanet görevlisi.

Küpecik geleneği, Konya'nın Karapınar ilçesinde çocukların icra ettiği bir bayramlaşma geleneğidir.

Ramazan ayı akşamlarında aynı mahallede oturan çocuklar kendi aralarında beşer, altışar kişilik gruplar oluşturur ve kapı kapı dolaşarak mani söyleyip bahşiş isterler. Bu manilere "küpecik manileri" denir:

Heey! Küpecik küpecik

Yağdan baldan küpecik

Yağ olmazsa bal olsun

Ev sahibi sağ olsun

Ev sahibi evde misin?

Evde değil dağda mısın?

Dağda yılan kışlasın

Allah çocuğunuzu bağışlasın.

Al yanaklı yenge!

Merdivenden in de gel!

Sarı yirmi beşliği,

Al da gel, al da gel.

Örnek verdiğimiz “küpecik manileri” eşliğinde bahşişlerini toplayan çocuklar bakkala gidip topladıkları bahşişler ile yiyecek ve içecek alırlar, hep beraber yedikten sonra evlerine dağılırlar.

51. KÜPECİK (Kütahya)

Derleyen: Hamza Kurt

Derleme Yeri ve Tarihi: Kütahya, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Sabri Çalışkan, emekli, 1950 doğumlu.

Küpecik, Ramazan aylarında Kütahya’da oynanan bir oyundur. Geleneksel hâle gelen ve yıllardır oynanan bu oyun çocuklar tarafından oynanmaktadır. İftardan sonra çocuklar, beşerli altışarlı gruplar hâlinde kapı kapı dolaşır şu maniyi söylerler ve yiyecek toplarlar:

Hey! Küpecik, küpecik
Yağdan, baldan küpecik
Yağ olmazsa bal olsun
Ev sahibi evde misin?
Evde değil dağda mısın?
Dağda yılan kışlasın
Allah çocuğunuzu bağışlasın

Halk çocuklara para vererek onları sevindirirken, çocuklar da her yıl tekrarladıkları bu gelenek sayesinde hoşça vakit geçirirler.

52. MEKTEP YANI TOPLANTISI (Kastamonu/Abana)

Derleyen: Muhsin Erbaş

Derleme Yeri ve Tarihi: Kastamonu /Abana, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Nuri Akıntürk, ayırıcık Mahallesi muhtarı.

Mektep yanı toplantısı Kastamonu ili, Abana ilçesindeki ayırıcık mahallesinde Ramazan ve Kurban Bayramı'nda gerçekleştirilen bir gelenektir. Eskiden okul olarak kullanılan bir bina yanındaki boş alanda bir araya gelinerek yapıldığı için mektep yanı toplantısı ismini almıştır. ayırıcık halkının tamamına yakını İstanbul'da yaşamaktadır. Mahalle muhtarı her bayram öncesi İstanbul'a giderek ekonomik durumu iyi olanlardan belli bir miktar para toplar. Daha sonra bu para ile pirinç, et, yağ, üzüm alınmaktadır. Bu malzemelerle etli pilav ve üzüm kompostosu yapılır. Bayramın birinci günü muhtar tarafından etli pilav hazırlanır. Bayram namazından sonra kısa bir bayramlaşmanın ardından mektep yanında bulunan boş alanda yemekler halka ikram edilir. Bu gelenek günümüzde de ayırıcık Mahallesi muhtarlığı tarafından yaptırılan pilav yeme yerinde devam ettirilmektedir.

53. MELEDE ATEŞİ (Siirt)

Derleyen: Tahir Özcın

Derleme Yeri ve Tarihi: Siirt, Kasım 2009.

Kaynak Kişi: Erkan Karaca, 1967 doğumlu, emekli, evli, altı çocuğu var.

Melede Ateşi, Siirt iline özgü, Ramazan ayının geldiğini haber verme anlamı taşıyan bir uygulamadır. Kaynak kişinin verdiği bilgiler doğrultusunda geleneği anlatacak olursak; Ramazan ayına 10- 15 gün kala her mahalle kendi yakacağı melede ateşi için çalı, ırpı, odun, lastik vs. yakacak toplar. Mahalleler arası çekiŐme ve en büyük ateşi yakma yarışı vardır. Bunun için toplayabildikleri kadar yakacak toplarlar. Ramazan ayının arife günü, ateş mahallenin meydanında geniş bir alanda yakılır. (F: 28)Bütün mahalleli ateşin etrafındadır. Ateş söndükten sonra mezarlık ziyareti yapılır ve herkes evine dağılır.

54. MEMECİM GİLİĞİ (Sivas)

Derleyen: Gökay Yürekli

Derleme Yeri ve Tarihi: Sivas, 02.11.2009.

Kaynak Kişi: Kutlu Özen, 1940 Sivas doğumlu, evli, üniversite mezunu.

Memecim Giliği, Sivas merkezde daha yaygın olmak üzere, Zara ve Hafik ilçelerinde de görülen, dinî nitelikli bayramların arife gününde çocukların uyguladığı bir bayramlaşma geleneğidir.

Memecim, yöreye özgü küçük, yağsız simittir. Arife günü fırıncılar ekmeği, simit şeklinde yaparlar ve buna “gilik” denir. Memecim simidine benzediği için de adı “memecim giliği”dir. Yaklaşık 7 cm çapında, susamsız, kuru, sert ve tuzsuzdur. Bu memecim gilikleri fırından satın alınabildiği gibi evlerde de yapılır.

Arife sabahı, bayramlık elbiselerini giyen çocuklar ellerine birer sopa alırlar ve konu komşuyu, mahalleyi gezmeye başlarlar. Vardıkları kapının önünde şu sözleri söylerler:

Memecimin havası

Madelerin tavası

Gökten rahmet

Yerden bereket

Âmin âmin bir gilik.

Bu sözleri duyan ev sahibi, önceden hazır ettiği giliklerden çocukların sopalarına takar. Eğer gilik yoksa para, şeker, leblebi gibi yiyecekler verir. Çocuklar aldıkları hediye karşılığında ev sahibine dualar ederek ayrılırlar. Gezme işi bittikten sonra herkes evine dağılır.

55. MEZARLIK ZİYARETİ (Mardin/ Derik/ Çukursu Köyü)

Derleyen: Mansur Türkoğlu

Derleme Yeri ve Tarihi: Mardin, Ocak 2011

Kaynak Kişi: Hakan Demir, 38 yaşında, Mardin doğumlu.

Kaynak kişiden alına bilgilere göre ölen akrabaların veya tanıdıkların mezarları yılın belirli günlerinde ziyaret edilir. Ziyaret günlerinden biri de arife günüdür. Akşam güneşin batmasıyla birlikte kadınlar mezarlıklara giderler. Çünkü ölenlerin, arife günü güneş battıktan sonra kendilerini gördüklerine inanırlar. Kadınlar kabristanda dualar okurlar. Mezarlıkların üstüne şeker bırakırlar. Erkekler ise, bayram namazını kılıp cemaatle bayramlaştıktan sonra, imamın eşliğinde kabristana giderler. Herkes yakınları için dua eder. Sonra imam eşliğinde toplu dualar okunur. Bir gün önce kadınların bıraktığı şekerler de çocuklar tarafından toplanır. şeker bırakılmasının sebebi de şudur: Bayramda gelen misafirlere şeker ikram edilir, mezarlıklara da şeker bırakılarak ölülerin bayramları kutlanmış olunur.

56. MUSALLİ ALANI (Aydın/Çine/Bölüntü Köyü)

Derleyen: Ayla Gedik

Derleme Yeri ve Tarihi: Aydın/ Çine/ Bölüntü Köyü, 30.10.2009.

Kaynak Kişi: 1. Ahmet Atabay, 1914 Çine doğumlu, İlkokul mezunu, emekli, beş çocuğu var. 2. Eyüp Adıyaman, 1924 Çine doğumlu, ilkokul mezunu, evli, üç çocuğu var, çiftçi. 3. Ali Taşkıran, 1970 Çine doğumlu, ortaokul mezunu, evli iki çocuğu var. 4. Yaşar Güngör, 1929 Çine doğumlu, ilkokul mezunu, evli, üç çocuğu var, çiftçi. 5. Mehmet Kuzu, 1976 Çine doğumlu, lise mezunu, evli, iki çocuğu var. 6. Ferit Güneş, 1961 Çine doğumlu, üniversite mezunu, evli, iki çocuğu var.

Musalli geleneği, Aydın ilinin Çine ilçesine bağlı Bölüntü köyü bayram kutlama uygulamasıdır.

Kutlama, köy mezarlığının yanında bulunan geniş bir alanda yapılır. Bölüntü köyü, çevre köylerden biraz daha büyük olduğu için merkez köy konumundadır. Çok eskilerde çevre köylerde ölen kişilerin cenazeleri bu köyün mezarlığına defnedildiği için bayramlarda köyün mezarlığı çevre köylerden gelenlerle de dolmaktadır.

Ramazan bayramından birkaç gün önce hazırlıklar yapılır ve bayram namazı bu mezarlığın yanındaki alanda kılınır. Namaz kılındıktan sonra sıra halinde herkes birbiriyle bayramlaşır. Çeşitli yiyecek, içecek, giyecek vb. tezgâhlar açılır, alan adeta panayır havasına bürünür.

Musalli alanında uygulanan fakat daha sonra tedbir amaçlı kaldırılan uygulamalardan biri de avcılarının toplanıp atış yarışması yapmasıdır. Çevre köylerden de gelen avcılar yarışmak için bir miktar para yatırır ve belirlenen hedefi vurmaya çalışırlar. Kazanana çoğunlukla kuzu, koyun veya koç verilir.

Musalli alanı geleneği, bayramlaşmaya yönelik olarak uygulanan bir şenlik türü olup, hll binlerce insanın katılımıyla sürdürülmektedir.

57. OLSUN OLSUN (Denizli/ivril/zdemirci Kasabası)

Derleyen: Emine Aydın

Derleme Yeri ve Tarihi: Denizli/ivril/zdemirci kasabası, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: 1. Murat Dolu, 1970 doğumlu, ilkokul mezunu. 2. mm Aydın, 1965 doğumlu, ilkokul mezunu

Denizli'nin ivril ilçesine bağlı zdemirci kasabasında her yıl Ramazan ve Kurban Bayramları'nda "olsun olsun" geleneği gerçekleştirilir. Arife günü sabah ilk olarak çocuklar bakkalın önüne koşar, halk bakkallara koşan bu çocukları aldıkları çikolatalarla, şekerlerle sevindirirler. Arife günü oğlen saatlerinde ise mezar ziyareti gerçekleştirilmektedir. Çocuklar herkesten önce mezarlığa giderek şeker toplamaya başlar. Akşam saatlerinde ise torbalarını alan çocuklar sokağa fırlayıp, gruplar halinde evleri dolaşmaya başlarlar. Kendi aralarında gruplar oluşturan çocuklar ev ev gezip şeker toplamaya başlar. Bir evin kapısını alan ocuk grubundan en büyüğü şu tekerlemeyi söyler:

Olsun olsun

Bir oğlu olsun

O da bize yoldaş olsun.

amin!

Ev sahibi bu sözden sonra çocukların torbalarına ya buğday ya da şeker koyar. Toplanan buğdaylar bakkala götürülür karşılığında ise çikolata, şeker ya da para alınır.

58. ORUCA DİREK VURMA (Konya/Karatay)

Derleyen: Bekir Saygı

Derleme Yeri ve Tarihi: Konya/Karatay-Aralık 2008

Kaynak Kişi: Ahmet İşçi, 1940 doğumlu, ilkokul mezunu.

Oruca direk vurma geleneği Konya'nın Karatay ilçesinde çocuklar tarafından gerçekleştirilen bir gelenektir. Oruca direk vurma geleneği Ramazan aylarında henüz oruç tutamayan çocukların anne ve babalarını örnek alarak oruç tutmaya başlamaları fakat dayanamayarak öğlen vakti yemek yiyip oruca tekrar devam etmeleri şeklinde gerçekleşir. Bu geleneğin uygulanması ile çocukların oruç tutmaya özenmesi amaçlanır. Orucun uzun günlere denk gelmesi ve çocukların açlığa dayanamaması sebebi ile öğleye doğru çocuklara yemekler yedirilir ve büyükler tarafından "sen şimdi oruca direk vurdun hadi şimdi tekrar tut bakalım, bir günde iki oruç tuttun aferin sana" denir ve oruç tutmaya özenmesi sağlanır.

59. ÖĞÜNLÜK (Erzurum/ Oltu/ Ünlükaya Köyü)

Derleyen: Erhan Yılmaz

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara, Ocak 2011

Kaynak Kişi: Tahsin Yalçın

Öğünlük geleneği, Erzurum'un Oltu ilçesine bağlı Ünlükaya köyünde her yıl Kurban Bayramı'nın birinci günü öğleden sonra köy halkının belirli bir yerde toplanmasıyla gerçekleştirilir. Herkes kurban etinden bir parça getirir ve orada pişirilir. Pişen etle birlikte pilav ve ayran da ikram edilir. Bu geleneğin amacı: Kurban kesemeyenlerin et yemesini sağlamaktır. Böylece köy halkı birbiriyle kaynaşır. Yemekten sonra erkekler ayrı evde kadınlar ayrı evde bayramlaşır, çaylar içilir. Akşam olunca herkes evlerine dağılır. (F:29)

60. PİŞİ (Konya/Beyşehir)

Derleyen: Tuğba Güleç

Derleme Yeri ve Tarihi: İZmir/Altındağ, 22.11.2009.

Kaynak Kişi: Fatma Güleç, 1965 Konya/Beyşehir doğumlu, ilkokul mezunu, evli.

Pişi, Konya ilinin Beyşehir ilçesine bağlı Yazıyurdu Köyünde uygulanan çocukları sevindirmeye yönelik bir bayramlaşma geleneğidir.

Ramazan ve Kurban bayramlarından 2-3 gün önce çocuklara bayramlıkları alınır, arife gecesini bu bayramlıkları giyen çocuklar arife suyu adı verilen, Pişi yapımında kullanılacak suyu doldurmaya çeŐmeye giderler. Çocukların doldurup getirdiği Arife Suyu ile Pişi hamuru yoğrulur. Çocuklar da bayramda PiŐilerini takacakları ŐiŐlerini yıkayıp temizlerler. PiŐilerini takacakları ŐiŐler iğde ağacından yapılıp ve uçları sivridir.

Bayram sabahı erkekler namazdan çıktıktan sonra çocuklar da sokakta toplanıp kendi aralarında grup oluŐtururlar. Daha sonra çocuklar oluŐturdukları grupla beraber ev ev dolaşıp ‘‘Pişi Tak’’ diye bağırarak PiŐilerini toplarlar. Bütün köyü dolaŐtıktan sonra herkes kendi evine PiŐilerini alarak giderler.

Pişi iki çeşit olur; yuvarlak ve gen. Yuvarlak olana ‘‘ergen’’ adı verilir ve ev sahibi akraba çocuklarına bu piŐiyi takar.

61. RAMAZAN BANDOSU (Amasya)

Derleyen: Sehra Atasoy

Derleme Yeri ve Tarihi: Amasya, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Cemal Aylak, bando şefi.

Ramazan bandosu; Amasya'da yaklaşık yüz elli yıldır devam eden bir gelenektir. Geleneğin temeli 1860'lı yıllara dayanmaktadır. Şehrin ortasında yükselen Amasya Kalesi'nde şekillenen bu geleneğin hikâyesi şu şekildedir; eskiden Amasya'nın bir mahallesinde Hıristiyanlar, diğer mahallesinde Müslümanlar yaşamaktadır. Ramazan ayı geldiğinde tüm halkın bundan haberdar edilmesi için bir davul zurna ekibi kurulmuştur. Bu ekip o dönemde padişahın da emri ile Ramazan ayı boyunca mahalle mahalle dolaşarak halka konser vermiştir. Zamanla şehirde yaşayan Hıristiyanların yapılan gürültüden rahatsız olması ile bir bando takımı kurularak; mahalle mahalle gezmek yasaklanmış Harşena kalesine çıkılıp konser vermeye başlanmıştır. O günlerde başlayan bando geleneği bu günlerde de halen devam etmektedir. Bando ekibinin görevi Ramazan ayının birinci günü başlayıp otuz gün boyunca devam eder. Bando ekibi, Ramazan ayının ilk günü sahurdan bir buçuk saat önce Harşena Kalesi'ne çıkar ve buradan sabahın seher vaktinde Amasya halkına konser verir. Sahurun bitmesine yarım saat kala aşağı inerler ve bu defa da mahalle mahalle gezerek halka sahur sofralarında müzikle eşlik ederler. Bandocuların görevi sahurdan sonra da bitmez, iftarda da aynı görev devam eder. İletişim araçlarının günümüzdeki seviyesine ulaşmadan önce halktan biri bandodan herhangi bir parça isteyeceği zaman kalenin dibine gelerek yukarı tarafa bağırmış. Günümüzde ise cep telefonu ile bu ihtiyaç karşılanmaktadır. İftar vaktine kısa bir süre kala kaleden inen bandocular üstü açık bir otobüse binerek tüm şehri dolaşmaktadır.

Bando geleneği bayram da gerçekleştirilmektedir. Bayram namazı ncesi Harşena Kalesi'nde bir top patlatılır, namazdan sonra yine bir top patlatılır. Namazın bitmesiyle bando ekibi ikiye ayrılır. Bir grup kaleye çıkarken diğer grup ise mahalle mahalle gezerek konser verir, halkla bayramlaşır ve bahşiş toplar.

Çocuklara ait olan bu geleneğe, bazen büyüklerin de katıldığı görülür. Çocuklar kendilerine katılan ve yanlarında bulunan büyüklerine çok sevinerek, kendi aralarında bilmece sorup, tekerleme ve mani söyleyerek gecelerini tamamlarlar.

62. REGAİP KANDİLİ (Ankara/ Beypazarı)

Derleyen: Hatice Ulutaş

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Zehra Çelik, 34 yaşında.

Birçok yerden farklı olarak Ankara'nın Beypazarı ilçesinde Regaip Kandili bir bayram gibi kutlanır. Yaşatılan bu gelenekte Beypazarı halkı bayram temizliği yapar gibi evlerini temizlerler. Beypazarı'na özgü sarım burma, perçem, baklava gibi tatlılar ve Beypazarı etli yaprak sarması yaparlar. Düğünlerde olduğu gibi tulu sütlaç, düğün çorbası pişirirler. Aile büyüklerinin evinde toplanırlar. Erkekler her zamankinden daha erken bir saatte evlerine dönerler. Hep beraber sofraya kurulur ve yemekler yenir. Havanın kararmasıyla birlikte bütün mahalle halkı evlerinin ışıklarını sabaha kadar açık bırakır. Meydanda büyük bir ateş yakılır. Bütün komşular ateşin etrafında toplanır, oyunlar oynanır.

63. SAHUR GELENEĞİ (Bursa)

Derleyen: Kazım Keskin

Derleme Yeri ve Tarihi: Bursa, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Ahmet Bayer, 58 yaşında.

Ramazan ayında sahur vakti birçok ilimizde davulcular sokaklarda dolaşır. Davullarıyla bir ritim çalarlar ve maniler söylerler. Fakat Bursa'da sahurda davula vurmak yerine kapılar teker teker alınır ve "pılava" diyerek ev halkı uyandırılır. Baston da davul yerine kullanılan başka bir uyandırma aracıdır. Bunların sebebi: Bursa'da türbesi bulunan Emir Sultan Hazretleri'ni rahatsız etmemek içindir. Büyük saygı duyulan Emir Sultan Hazretleri'nin Medine-i Münevvere'den getirdiğine inanılan bastonu da, sahurda kullanılan bastonla simgelenmiştir.

Kaynak kişinin aktardığına göre, eski zamanlarda davul savaşa ağrı olarak kullanılan bir haberleşme aracı imiş. Yakın geçmişte, sahura kaldırmak için sokakları gezen davulcunun davulunun patladığı ve sıkıntılar içine düştüğü rivayet edilmiştir.

64. SAYE (Kayseri/ Develi/ Milidere Köyü)

Derleyen: Ahmet Güneş

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Nuriye Turhan, Kadriye Gürbüz, Faruk Turhan, Mustafa Özdemir.

Kayseri'nin Develi ilçesine bağlı Milidere köyünde Ramazan Bayramı'nda oynanan ve hâlen devam eden “saye” adlı bir oyun bulunmaktadır. Önceleri geceleri oynanan bu oyun günümüz şartlarında gündüz oynanmaya başlanmıştır. Oyun, Ramazan Bayramı'nın iki gününü kapsar. Oyunun ilk gününde gençler ellerine tef, değnek gibi aletler alarak kapı kapı dolaşıp yemek yapmak için malzemeler toplarlar. İkinci gün ise toplanan malzemeler kadınlar tarafından pişirilir. Kadınlar yemek yaparken, köyün gençleri de saye oyunu oynarlar. Çeşitli oyunlardan oluşan sayede çelik çomak, yağlı kayış, ceviz gibi oyunlar oynanır. Akşam vakti yemek piştikten sonra tüm köy halkı toplanır. Yemeğin artan kısmı da fakirlere dağıtılır.

65. SELE SEPET TOP KANDİL (Samsun/Bafra)

Derleyen: 1. Şeyda Kayalar, 2. Caner İyigünler,

Derleme Yeri ve Tarihi: Samsun/ Bafra, Aralık 2008. , Aralık.2009

Kaynak Kişi: 1. Şükrü Kömürcüoğlu, 1949 doğumlu, lise mezunu. 2. Didar Coşkun, 1940 doğumlu.

Sele sepet top kandil geleneği Samsun'un Bafra ilçesinde Ramazan ayının on dördüncü günü akşam ezanından sonra başlar ve teravih namazına kadar devam eder. Geleneğe adını veren "Sele Sepet" rengârenk ve kat kat görünümü sahip olan bir fenerdir. İçerisinde bir mum yanan ve sele sepet adı verilen bu fenerleri ellerine alan çocuklar akşam ezanından sonra gruplar halinde ya da tek başlarına küçükten büyüğe doğru, boy sırasına geçerek ev ev dolaşırlar. Çocukların ellerindeki fenerler sayesinde gece bir anda aydınlanırken henüz gruplara katılmamış çocuklar çağırılır:

Mahallede şenlik var

Bize geldi etraf dar

Sele sepetleri alın

Çıkın yola ey çocuklar

Ardından ise şu mani söylenmektedir:

Haydi, hep gezelim

Şekerleri süzelim

Bu gece sele sepet

Eğelenelim, gülelim

Belirli bir düzen içinde evleri gezmeye başlayan çocuklar ilk durakta şu maniyi söylerler:

Sele sepet top kandil

Aç kapıyı ben geldim

Ayda yılda bir kere

Evinize ben geldim

On bir ayın sultanı

Geçiyor Ramazan ayı

Açın kapınızı bize

Amca, hala, teyze, dayı

Bu maniyi duyan ev sahipleri kapıları çocuklara açar ve onlara; gündüzden hazırladığı yöreye özgü üzümlü veya cevizli olarak hazırlanan lokullardan ikram eder. Hamur işi bir yiyecek olan lokulun yanı sıra çeşitli şekerler para, üzüm, incir, gibi ikramlarda bulunurlar. Kapılarını açmayan ev sahipleri için çocukların söylediği mani ise şu şekildedir:

Açın kapınızı bize

Uğur gelir evinize

Eğer bahşış verirsiniz

Bolluk getiririz size

Ev sahipleri kendileri için söylenen bu özel mani karşılığında çocukların hepsine para verir. İçindeki mumlar yüzünden bazen sele sepetler tutuşup yanabilir. Başına böyle bir kaza gelen çocuk ağlamaya başlar ve babasının yenisini alması ile şu maniyi söyler:

Sele sepetim yandı

Şekeri içinde kaldı

Üzüntümü gören babam

Bana yenisini aldı

Ev sahiplerinden aldıkları hediyeleri yanlarında taşıdıkları sepetlere biriktiren çocuklar mani söyleyerek ziyarete devam ederler:

Ey! Ev sakinleri

Verin bize telkinleri

Sele sepet geçiyor

İkram edin şekerleri

Sele sepet geleneğinde fazla toplanan hediyeler ve paralar çocuklar için birer övünç kaynağıdır. Bu gelenek Bafra'da halen sele sepet şenliği adı altında devam ettirilmektedir.

66. SİNSİN OYUNU (Ankara/ Kalecik)

Derleyen: Çağlar Akkaya

Derleme Yeri ve Tarihi: Ankara, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Ümmet Pamuk, Ankara doğumlu.

Anadolu'da düğün ve bayram gibi kutlamalarda oynanan Sinsin, Kalecik'te Kurban Bayramı'nın üçüncü günü geceleyin ateş etrafında delikanlılarca toplu hâlde oynanan bir oyundur. Meydanda ateş yakılır. Davul zurna çalınmaya başlar. Oyuncu delikanlılar, seyirciler arasına karışırlar ve ateşin etrafına dizilirler. Bir genç ortaya çıkar, ateşin karşısına geçerek davulun temposuna ayak uydurarak sırayla birer ayağı üzerinde sıçrayıp oynamaya başlar. Bu genç ateşin çevresindeki halkın arasından birden çıkıverecek herhangi bir oyuncuya yakalanmamak üzere çok uyanık davranır ve oynarken hep cephe değiştirir. O sırada bir başka oyuncu birden ortaya atılırsa birinci oyuncu hemen kaçmaya başlar. Kaçamadığı takdirde ikinci oyuncunun yumruğunu yer ve meydandan çekilerek seyircilerin arasına karışır. Ortaya atılan ikinci oyuncu, yakalamak istediği genci ister yakalasin isterse yakalamasin oyuna devam eder. Yumruğu yiyen oyuncu intikamını almak üzere fırsat kollar. Yani kendisine yumruk vuran oynarken ansızın meydana fırlayıp yumruk atmayı hedefler. Oyun bu yolda ateş sönüncüye kadar sürer. Davulcu ile zurnacıyı da aralarına alıp raks ederler. Oyuncuların ateşin yüksekliğinden cesaretleri kırılıncaya kadar oyun devam eder. Gruplardan biri pes edince diğer grup galip ilan edilerek ödüllendirilir.

67. ŐIVLİLİK (Konya/Selçuklu)

Derleyen: Çiğdem Şimşek

Derleme Yeri ve Tarihi: Konya/Selçuklu ilçesi, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Orhan Yũkseksoy, altmıŐ yaşında, ortaokul mezunu, emekli.

Şivlilik geleneği Konya’da ũ ayların başlangıcı olan recep ayının ilk gũnũ yani Regaip kandilinden bir gũn önce başlar ve kandil gũnũnũn akŐamına kadar devam eder. Çocuklar Şivlilik için özel olarak satılan fenerlerden alırlar ve akşam olunca fenerlerin mumları sönene kadar sokaklarda dolaşırlar. Kandil gũnũnũn sabahı erkenden kalkarak ellerinde kese ve torbalarla sokaklarda koŐan çocuklar herkesin kapısını çalar ve hep bir ağızdan Şu maniyi söylerler:

Őivli Őivli Şişirmiş

Akşam olup pişirmiş

İki erek bir börek

Őivliiiiiii! Őivliiii!

Ev sahipleri ise önceden Şivlilik gũnũne özel olarak aldıkları yiyeceklerden çocukların torbalarına birer tane koyarlar. Eskiden Şivlilik gũnũne özel olarak hazırlanan buğdayın kavrulması ile yapılan kavurgalar dağıtılırken bugũn Şeker, ikolata gibi hazır yiyecekler dağıtılmaktadır. Bu gũne zel Konya’daki dũkknlerde Şivlilik paketleri hazırlanır. Konya halkı paketlerden önceden alarak hazırlık yapmaktadır. Festival havasında geçen bu gũnde yetiŐkinlerde kendi aralarında “biŐi” adı verilen; yumurtalı hamurun yağda kızartılmasından elde edilen yöresel bir yemeği dağıtırlar.

68. ŐIVLİLİK GÜNÜ (Konya/Seydişehir)

Derleyen: Emre Özdemir

Derleme Yeri ve Tarihi: Konya, 28.12.2009.

Kaynak Kişi: Mustafa Umar, 1945 Konya/ Seydişehir Doğumlu, evli, emekli.

Şivlilik Günü, Konya ilinde yaygın bir üç ayları karşılama geleneğidir. Bu geleneğin sürdürüldüğü yerlerden biri de Seydişehir ilçesidir.

Uygulama, üç aylar olarak bilinen Recep, Şaban, Ramazan aylarının başlangıcı olan Regaip kandili günü gerçekleştirilir. Regaip kandilinden birkaç gün önce yöre halkı hazırlık yapar, ziyarete gelecek çocuklar için kuruyemiş, çikolata, bisküvi, kuru üzüm, gofret, badem şekeri vb. yiyecekler alırlar.

Regaip kandili gecesini (Şivlilik gecesini), çocuklar ellerine aldıkları fenerler ile mahalleleri dolaşırlar, maniler söylerler:

Őivli şişirmiş,

Erken kalkan pişirmiş,

İki çörek bir börek

Bize Şivlilik gerek.

Şivlilik gecesini maniler eşliğinde sokakları dolaşan çocuklar, ertesi sabah yine sokakları, mahalleyi dolaşmaya başlarlar. (F: 30)Ev sahipleri de daha önceden hazırladıkları, yukarıda saydığımız yiyecekleri çocuklara dağıtırlar. Çocuklar bütün evleri gezdikten sonra topladıkları Őivlilikleri paylaşarak yerler.

69. TAKIM YEMEĞİ (Çankırı/Merkez)

Derleyen: Zeynep Perihan Dinç

Derleme Yeri ve Tarihi: Çankırı, Ocak 2011.

Kaynak Kişi: 1. Samiye Kut, Çankırı doğumlu. 2. Zehra Gindeküzü Çankırı doğumlu.

Yaren sofralarının değişmez geleneği “takım yemeği” Çankırı’da bayram sofralarında da görülür. Erkekler bayram namazından dönmeden önce, kadınlar tarafından kahvaltı sofrası hazırlanır. Sofrada mutlaka tatlı çeşidi ve baklava olur. Erkekler eve gelince bayramlaşılır. Daha sonra evin erkekleri kahvaltıya tatlıyla başlar ve hep birlikte kahvaltı yapılır. Bayram sabahlarında yapılan bir başka geleneksel yemek ise sütlü pirinç çorbasıdır.

Bayramlaşma geleneği, Çankırı’nın bazı evlerinde büyükten küçüğe tek sıra hâlinde dizilenler tarafından icra edilir. Bu şekilde bayramlaşma Yarenlik geleneğinin büyüğe saygı anlayışını ve intizam kurallarını akla getirir.

Bayramlaştıktan sonra harçlıklarını alan çocuklar, Cingan Arastası, Pirinç Pazarı gibi meydanlarda toplanır. Burada çeşitli eğlenceler düzenlenir.

70. TEMCİT GELENEĞİ (Sakarya/ Taraklı)

Derleyen: Turgut Salkın

Derleme Yeri ve Tarihi: Sakarya, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Bülent Arslan, Sakarya doğumlu.

Sakarya'nın Taraklı halkı tarafından uzun yıllardır devam ettirilen temcit kaynak kişi tarafından şöyle açıklanmaktadır: Ramazan ayında sahur için davul çalınmadan önce, evin erkeğini rahatsız etmeden kadını pilav yapmaya davet etmek için, mahallenin genç erkeklerinin ferdi veya toplu olarak cami minaresinden söylediği kafiyeli sözler ya da ilahilerdir.

Temcit, inanç merkezlidir. Genellikle Hz. Muhammed'in ahlakı, Hz. Ali'nin yiğitliği gibi birçok menkıbe anlatılır.

Halk arasında yaygın olan Hz. Ali'ye ait cenklerin yörede de sözlü olarak yaşatıldığını görmekteyiz:

“Yüz seksen bin kâfiri sünnet etti
Doksan bin akçayı aldı pay etti
Din Hak dini, din telkin etti
Ali'm Hayber Kalesine varınca

Kâfirler oturmuş kalesin döver
Gün bir yandan doğar, bir yandan döner
Nisan yağmurları üstüne yağar
Ali'm Hayber Kalesine varınca”.

Bu Őiirler ve kafiyeli sözler temcit geleneğinin örneklerindedir.

Temcit geleneğinin bir paręası olan “temcit pilavı” da, Ramazan ayında iftarda yenen pilavın kalanının sahurda da yenmesini anlatır. Temcit pilavı genelde evin küçük kızı ya da gelini tarafından piŐiriliyor. Ramazan ayının sonunda da pilavı piŐiren kıza ya da geline “Temcidiye” adı verilen bir hediye veriliyor.

71. TMBELEK (Samsun/ Ladik)

Derleyen: Oktay TaŐkın

Derleme Yeri ve Zamanı: Ankara, Aralık 2010

Kaynak Kişi: Abdülkadir Karabacak, Samsun.

Kaynak kişinin anlattıklarına göre, Ramazan ayının on beŐinci günü sahur vaktinde genęler toplanıp ev ev gezerler. Bu sırada ellerinde büyük ęanlar, tenekeler ve sopalar bulunur. ęanlardan ve tenekelerden ritmik bir ses ęıkararak maniler, Şarkılar söylerler. Böylece mahalle halkı sahura kalmış olur. Her evden yiyecek bir Şeyler toplarlar. Bazı ev sahipleri genęlere para verir. Toplanan erzakı bakkala götürürler ve bakkaldaki yiyeceklerle takas edilir.

72. YAĞ KOKUTMA (Muğla/Ortaca/Yeşilyurt)

Derleyen: Gamze Koca

Derleme Yeri ve Tarihi: Muğla /Ortaca / Yeşilyurt Köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Dürdane Koca, ev hanımı, 1964 doğumlu.

Muğla'nın Ortaca ilçesine bağlı Yeşilyurt köyünde her yıl Kurban ve Ramazan Bayramı'nın arife gününde “yağ kokutma” ve “buhur yakma” gelenekleri gerçekleştirilmektedir.

Yağ kokutma geleneğinin amacı; inek sütünden üretilen yağ ile börek ve çörek açmak, yağda lokma kızartmak, ana malzemesi süt ve mısır olan çildirme (akıtma) denilen hamur işi yiyecekleri yaparak, üretilen yağın kokusunu etrafa yaymaktır. Bu yiyeceklerin kokusunun alınması ile bayramın gelişi müjdelenmektedir. Ayrıca yoğrulan hamurların içine karacaotu (çörek otu) ilave edilerek kötülüklerin ve nazarın uzaklaştırılacağına inanılır. Yağ kokutma geleneği ölen yakınların hayrına yapılmaktadır. Bu nedenle yapılan hamur işleri komşulara dağıtılır

73. YOKLAMA (Kırıkkale/Keskin/Kevenli Köyü)

Derleyen: Emre Kayabal

Derleme Yeri ve Tarihi: Kırıkkale/Keskin/Kevenli Köyü, 26.12.2009.

Kaynak Kişi: Hasan Özdemir, 1967 doğumlu, evli.

Yoklama, Kırıkkale'nin Keskin ilçesine bağlı Kevenli köyünde uygulanan bir bayramlaşma geleneğidir. Ramazan ayının 15. günü, teravih namazından çıkan köyün gençleri, köy meydanında toplanırlar ve hep birlikte bütün evleri “yoklarlar” yani ziyaret ederler. Ev sahipleriyle selamlaşır ve onların önceden hazırladıkları yiyecek ve içecekleri toplarlar. Topladıkları yiyecek ve içecekleri daha sonra aralarında pay ederler ve bir bölümünü de birlikte yerler.(F: 31,32,33)

Geleneğe ismini veren “yoklama” evlerin tek tek dolaşılıp ev sahipleriyle selamlaşılıp hâl hatır sorulması anlamına gelmektedir. Bu uygulama köy halkının birbirlerinden haberdar olması, ilişkilerin ve toplumsal dayanışmanın artması gibi olumlu işlevlere sahiptir. Yoklama geleneği, bir anlamda otokontrol işlevi de görmektedir. Yoklanan evlerdeki insanların durumu gözlenirken, yaşlıların, hastaların vs. ihtiyaç sahiplerinin tespiti ve gerekenin yapılması hususunda yine bu gelenek insanlara yardımcı olmaktadır.

74. YA MUM, YA PARA (Bursa)

Derleyen: Kezban GÜNGÖR

Derleme Yeri ve Tarihi: Bursa, 01.12.2009.

Kaynak Kişi: Filiz Başaran, 1954 doğumlu emekli öğretmen.

Ya Mum Ya Para geleneği, Bursa'da çocukların uyguladığı bir kandil günü eğlencesidir.

Bursa'da kandil günü çocuklar sokakta toplanırlar ve ellerine uzunca bir ip alırlar. Sokaktan geçmekte olan büyüklerin önüne ipi gerdirerek yolu keserler ve “ya mum ya para” diye bağırlar. Büyükler çocukların bu isteğine ya mum ya para vererek cevap verir. Geleneği zaten bilen yöre büyükleri, kandil günleri, yanlarında madeni para ve az da olsa mum bulundururlar.

Paranın yanında çocukların mum istemesinin sebebi ise, çocukların daha önceden anne veya babalarıyla gittikleri yatır, türbe ziyaretlerinin oluşturduğu bir sonuçtur. Bursa'da birçok türbe ve yatır bulunmaktadır ve bu türbelere, yatırlara aileler bazen çocuklarıyla gelerek dua edip, mum yakıp bırakırlar. Bu mum yakma uygulamasını gören çocuklar da, kandil günleri büyüklerinden mum isteyerek dualarının kabul olacağını düşünürler.

Kandil günü akşama kadar sokakları kesen çocuklar, akşam olunca bir araya toplanırlar ve topladıkları paralar ile bakkallardan eğlencelik yiyecek ve içecek alırlar.

Topladıkları mumları da yakınlarında bulunan yatıra veya türbeye götürüp dualarımız kabul olsun diye yakıp bırakırlar.

75. ZİRAT (Kastamonu/ İhsangazi/Çiçekpınar Köyü)

Derleyen: Recep Gülbaş

Derleme Yeri ve Tarihi: Kastamonu/İhsangazi/ Çiçekpınar Köyü, 26.11.2009.

Kaynak Kişi: Satılmış Kutucu, evli, çiftçi.

Zirat (Ziyaret) Geleneği, Kastamonu'nun İhsangazi İlçesi'nin Çiçekpınar köyünün Ramazan ve Kurban bayramını karşılama uygulamasıdır.

Ramazan ve Kurban bayramlarının arife günü ikindi namazında köyün bütün erkeklerini camide toplanır. Namazdan çıkan erkekler topluca köyün mezarlığına giderler. Öncelikle mezarlıkta bulunan Fakir Dede Türbesine uğranılır ve türbede dualar edilir daha sonra herkes kendi akraba ve tanıdığıının mezarını ziyaret eder.

Evlerde yemek yapmakla meşgul olan kadınlar mezarlığa gelmezler. Mezarlıkta dualarını eden köylüler evlerine dağılırlar. Akşam köy odasında toplanırlar. Kadınların hazırladıkları yemekleri köy odasına getiren köylüler akşam namazını köy odasında kıldıktan sonra yemeğe başlarlar. Genelde her evden bir kişi yemeğe katılır ve o kişi de evin büyüğüdür. Yemekten sonra sohbet edip daha sonra evlerine dağılırlar. Köyde üç mahalle vardır ve bayramın birinci günü öğleden önce, öğleden sonra ve ikinci günü olmak üzere yemekli bayramlaşma uygulamasını mahallelere taksim etmişlerdir.

76. ZİYRAT YERİ TOPLANTISI (Kastamonu/Araç)

Derleyen: Ferhat Vural

Derleme Yeri ve Tarihi: Kastamonu/Araç/Kavacık Köyü, Aralık 2008.

Kaynak Kişi: Mahir Yalçın, ilkokul mezunu, 1944 doğumlu.

Kastamonu'nun Araç ilçesi Kavacık köyünde 1940-1950'li yıllara kadar “ziyrat yeri toplantısı” adı verilen bir gelenek gerçekleştirilmiştir. O zamanlar üç mahalleden oluşan kalabalık bir köy olan Kavacık günümüzde tek ailenin yaşadığı bir köydür.

Köyde, Ramazan ve Kurban Bayramı'nın birinci günü bayram namazı kılındıktan sonra; akşamdan hazırlanan helva ve ekmekler alınarak çoluk çocuk, bütün köylü mezarlığa gider. Uzun zamandır gidilmeyen mezarlığa giderek ölen yakınlar anılır, mezar taşları düzelterilip su dökülür, böylelikle ölünün huzur bulacağına inanılır.

Topluca yapılan bu mezar ziyaretinin ardından mezarlığın en yüksek noktasında yer alan eski, yosunlaşmış, rengi siyaha dönmüş, taştan, tek parça hâlinde olan ve kime ait olduğu bilinmeyen mezarın başına gidilir. İmam mezarın başında ayakta dua etmeye başlar, köylüler ise bu mezarın başında geniş bir halka oluşturacak şekilde dizilerek duaya katılırlar. Bu esnada köyün gençleri yere serilen sofraların üzerinde, halkın getirdiği helvaları ekmeklerin arasına koyarlar, duadan sonra beraberce yerler. “Ziyrat” adı verilen mezarlığın en yüksek

yerinde yer alan bu mezarın; köye ilk yerleşenlerden birine ait olduğuna inanılmakta, köyde yaşayanlar tarafından saygı duyulmakta, her bayram ziyaret edilmektedir. Böylelikle “ziyarat yeri toplantısı” adı verilen ölen yakınları anmak ve hazırlanan yiyecekleri paylaşmak amacı taşıyan gelenek icra edilir.

Kavacık köyünde ilk gün yapılan “ziyarat yeri toplantısı” ve mezarlık ziyaretinden sonra ikinci ve üçüncü günler “bayram çıkarma” denilen gelenek icra edilmektedir. Köyün üç mahallesi gezilerek her mahalleden bir grup daha önce hazırladıkları yiyecekleri alarak kalabalığa katılır ve hep birlikte yemek yerler.

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf No:1

Aşure, Kutlama No: 06 Hatay/ Antakya

Fotoğraf No: 2, Bayram Şenliği'nde birlikte yenilen bayram yemeği,
Bayram Şenliği, Kutlama No: 11, Rize/Pazar/Hemşin/ Nurluca Köyü,

Fotoğraf No: 3
Bayram Yeri, Kutlama no: 13, Kocaeli/Kandıra/Samanlı ve Aşırlar Köyü

Fotoğraf No: 4

Bayram Yeri, Kutlama no: 13, Kocaeli/Kandıra/Samanlı ve Aşırlar Köyü

Fotoğraf No:5

Bayram Yeri, Kutlama no: 13, Kocaeli/Kandıra/Samanlı ve Aşırlar Köyü

Fotoğraf No: 6, Bayram Yerinde “Çar Çap” oynayan gençler

Bayram Yeri, Kutlama no: 13, Kocaeli/Kandıra/Samanlı ve Aşırlar Köyü

Fotoğraf No: 7

Cami Önü Yemeği, Kutlama No: 19, Samsun/Salıpazarı/Konakören Köyü

Fotoğraf No: 8

Cami Önü Yemeği, Kutlama No: 19, Samsun/Salıpazarı/Konakören Köyü

Fotoğraf No: 9

Cami Önü Yemeği, Kutlama No: 19, Samsun/Salıpazarı/Konakören Köyü

Fotoğraf No: 10

Çörek Üleşme, Kutlama No: 22 Kırıkkale/ Keskin/ Dağsolaklısı Köyü

Fotoğraf No: 11

Dede/Salıncak Kurma Kutlama No: 23. Denizli/Çardak/Beylerli Kasabası

Fotoğraf No: 12, Bayram salıncağının kurulduğu “Dede” denilen ağaç

Dede/Salıncağ Kurma Geleneği, Kutlama No: 23, Denizli/Çardak/Beylerli Kasabası

Fotoğraf No:13

Dede/Salıncağ Kurma Geleneği, Kutlama No: 23, Denizli/Çardak/Beylerli Kasabası

Fotoğraf No: 14

Dede/Salıncağ Kurma Geleneği, Kutlama No: 23, Denizli/Çardak/Beylerli Kasabası

Fotoğraf No: 15

Gelin Bohçası, Kutlama No: 29 Ankara/ Kazan

Fotoğraf No: 16

Gencer Alanı, Kutlama No: 32, Aydın/Nazilli

Fotoğraf No: 17

Gencer Macunu, Kutlama No: 32, Aydın/Nazilli

Fotoğraf No: 18

Gencer Alanı, Kutlama No: 32 Aydın/Nazilli

Fotoğraf No: 19

Gencer Alanı, Kutlama No: 32, Aydın/Nazilli

Fotoğraf No: 20

Osmanlı Macunu, Gencer Geleneği, KutlamaNo: 32, Aydın/Nazilli

Fotoğraf No: 21

Gencer Macunu, Gencer Geleneği, KutlamaNo: 32,
Aydın/Nazilli

Fotoğraf No: 22

Helesa Geleneği, kutlama No: 33, Sinop

Fotoğraf No: 23

Hey Hay Goca, Kutlama No: 34,
Tosya

Fotoğraf No: 24

İp Çekme (Ya mum ya para), Kutlama No: 35, Bursa/ Osmangazi

Fotoğraf No: 25

Karakucak Güreşi, Kutlama No: 38, Bartın/ Gerişkatırcı/Yanaz Köyü

Fotoğraf No: 26

Karakucak Güreşi, Kutlama No: 38, Bartın/ Gerişkatırcı/Yanaz Köyü

Fotoğraf No: 27

Kereviç, Kutlama No: 42, Gaziantep.

Fotoğraf No: 28

Melede Ateşi, Kutlama No: 53 Siirt

Fotoğraf No: 29

Öğünlük, Kutlama No: 59, Erzurum/ Oltu/ Ünlükaya Köyü

Fotoğraf No: 30

Şivlilik toplayan çocuklar Kutlama No: 68, Konya/Seydişehir

Fotoğraf No: 31

Yoklama Geleneği, Kutlama No: 73, Kırıkkale/Keskin/Kevenli Köyü

Fotoğraf No: 32

Yoklama Geleneği, Kutlama No: 73, Kırıkkale/Keskin/Kevenli Köyü

Fotoğraf No: 33

Yoklama Geleneği, Kutlama No: 73, Kırıkkale/Keskin/Kevenli Köyü

ÖZGEÇMİŞLER

M. Öcal OĞUZ

Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi. Lisansını 1984 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Yüksek Lisans (1987) ve doktorasını (1991) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yaptı. 1992 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Anabilim Dalı'na yardımcı doçent olarak atandı. 1995 yılında doçent oldu. 2002 yılında profesör olarak Gazi Üniversitesi'ne döndü. Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi kuruluş çalışmalarını yürüten Oğuz, Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü, Türk Halk Bilimi bölümü başkanlığı görevlerini sürdürmektedir. Oğuz, *Millî Folklor* dergisinin 1989 yılından bu yana editörüdür. Hâlen UNESCO Türkiye Milli Komisyonu ve Somut Olmayan Kültürel Miras İhtisas Komitesi başkanlıklarını yürütmektedir.

Mehmet KÖSEMEK

2009 yılında Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü'nden "Aydın/Yazıkent Kasabası Halk Hekimliği" adlı teziyle mezun oldu. 2009 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Hâlen bu programda öğrenimine devam etmektedir.

Nihan ÇİÇEKOĞLU

2009 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden "Rize/Fındıklı İlçesi Düğün, Doğum ve Ölüm Törenleri" adlı teziyle mezun oldu. 2010 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Hâlen bu programda öğrenimine devam etmektedir.

Tuna YILDIZ

2008 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halkbilimi Anabilim Dalı'ndan "Kınık Çömlekçiliği" adlı teziyle mezun oldu. 2008 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Hâlen bu programda öğrenimine devam etmektedir.